॥प्रथमः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः॥

युआनः प्रथमं मनंस्तृत्वायं सिवृता धियः। अग्निं ज्योतिर्निचाय्यं पृथिव्या अध्याभरत्। युक्ताय मनंसा देवान्थ्सवर्यतो धिया दिवम्। बृहज्योतिः करिष्यतः संविता प्र सुंवित तान्। युक्तेन मनंसा वयं देवस्यं सिवृतः स्व। सुवर्गेयांय शक्त्यै। युअते मनं उत युंअते धियो विप्रा विप्रंस्य बृह्तो विप्रिक्षतः। वि होत्रां दधे वयुनाविदेक इत् (१)

मही देवस्यं सिवतुः परिष्ठतिः। युजे वां ब्रह्मं पूर्व्यं नमोंभिर्वि श्लोकां यन्ति पृथ्यंव सूराः। शृण्वन्ति विश्वं अमृतंस्य पुत्रा आ ये धामांनि दिव्यानि तस्थुः। यस्यं प्रयाणमन्वन्य इद्ययुर्देवा देवस्यं मिह्मानमर्चतः। यः पार्थिवानि विममे स एतंशो रजार्सि देवः संविता महित्वना। देवं सिवतः प्र सुंव युज्ञं प्र सुंव (२)

यज्ञपंतिम्भगांय दिव्यो गंन्ध्रवः। केतप्ः केतं नः पुनातु वाचस्पतिर्वाचंम्द्य स्वंदाति नः। इमं नो देव सवितर्य्ज्ञं प्र सुव देवायुवर् सिख्विदर् सत्राजितं धन्जितर् सुवर्जितम्। ऋचा स्तोम् समर्धय गायत्रेणं रथन्तरम्। बृहद्गायत्रवर्ति। देवस्यं त्वा सिवृतः प्रंस्वेंऽश्विनौर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम्गायत्रेण् छन्दसाऽऽदंदेऽङ्गिर्स्वदिभेरिस् नारिः (३)

असि पृथिव्याः सधस्थांद्ग्निं पुंरीष्यंमङ्गिर्स्वदा भंर त्रैष्टुंभेन त्वा छन्द्साऽऽदंदेऽङ्गिर्स्वद्विभेरिस् नारिरिस् त्वयां वयश् सधस्थ आग्निश् शंकेम् खनितुं पुरीष्यं जागंतेन त्वा छन्द्सा-ऽऽदंदेऽङ्गिर्स्वद्धस्तं आधायं सविता बिभ्रदभिशं हिर्ण्ययींम्। तया ज्योतिरजंस्रमिद्ग्निं खात्वी न आ भ्रानुंष्टुभेन त्वा छन्द्साऽऽदंदेऽङ्गिर्स्वत्॥

इद्यं प्र संव नार्यतंष्ठभेन त्वा छन्दंसा शीणि च॥———[१] इमामंगृभ्णत्रश्नामृतस्य पूर्व आयुंषि विदर्थेषु कृव्या। तयां देवाः सुतमा बंभूवुर्ऋतस्य सामन्थ्सरमारपन्ती। प्रतूर्तं वाजिन्ना

द्वाः सुतमा बम्युर्ऋतस्य सामन्यस्मारपन्ता। प्रतूत वाजित्रा द्रव वरिष्ठामम् स्वतम्। दिवि ते जन्मं पर्मम्नतरिक्षे नाभिः पृथिव्यामिष योनिः। युआथार रास्मं युवम्स्मिन् यामे वृषण्वस्। अग्निं भर्रन्तमस्मयुम्। योगेयोगे त्वस्तंरं वाजेवाजे हवामहे। सर्खाय इन्द्रमृतयै। प्रतूर्वम्नं (५)

एह्यंवृत्रामृत्रशंस्ती रुद्रस्य गाणंपत्यान्मयोभूरेहिं। उर्वन्तिरिक्षमिन्विहि स्वस्तिगंव्यृतिरभंयानि कृण्वत्र। पूष्णा सयुजां सह। पृथिव्याः सधस्थांद्ग्निः पुंरीष्यंमिङ्गर्स्वदच्छैंह्यग्निः पुरीष्यंमिङ्गर्स्वदच्छेमोऽग्निः पुंरीष्यंमिङ्गर्स्वद्वरिष्यामोऽग्निः पुंरीष्यंमिङ्गर्स्वद्वरामः। अन्वग्निरुषसामग्रंमख्यदन्वहांनि प्रथमो जातवेदाः। अनु सूर्यस्य (६) वाज्यध्वंनः सर्वा मृधो वि धूंनुते। अग्निः स्थस्थे मह्ति चक्षुंषा नि चिंकीषते। आक्रम्यं वाजिन्पृथिवीम्ग्निमिंच्छ रुचा त्वम्। भूम्यां वृत्वायं नो ब्रूह् यतः खनाम तं वयम्। द्यौस्ते पृष्ठं पृथिवी स्थस्थमात्मान्तरिक्षः समुद्रस्ते योनिः। विख्याय चक्षुंषा त्वम्भि तिष्ठ (७)

पुरुत्रा चं रुश्मीननु द्यावांपृथिवी आ तंतान। आगत्यं

पृत्न्यतः। उत्क्रांम मह्ते सौभंगायास्मादास्थानाँद्विणोदा वांजित्र। वयक्ष स्यांम सुमृतौ पृथिव्या अग्निं खनिष्यन्तं उपस्थे अस्याः। उदंक्रमीद्रविणोदा वाज्यवीकः स लोकर सुकृतं पृथिव्याः। ततः खनेम सुप्रतीकमृग्निर सुवो रुहांणा अधि नाकं उत्तमे। अपो देवीरुपं सृज् मधुंमतीरयक्ष्मायं प्रजाभ्यः। तासाक्ष् स्थानादुर्ज्ञिहतामोषंधयः सुपिप्पुलाः। जिघंमिं (८)

अग्निं मनंसा घृतेनं प्रतिक्ष्यन्तं भुवनानि विश्वां। पृथुं तिर्श्वा वयंसा बृहन्तं व्यचिष्ठमन्नः रभसं विदानम्। आ त्वां जिधर्मि वचंसा घृतेनांरक्षसा मनंसा तञ्जंषस्व। मर्यश्रीः स्पृह्यद्वंणी अग्निर्नाभिमृशे तनुवा जर्ह्णणाः। परि वाजंपितः क्विरग्निर्हव्या न्यंक्रमीत्। दध्द्रलांनि दाशुषें। परि त्वाऽग्ने पुरं व्यं विप्रः सहस्य धीमिह। धृषद्वंणी दिवेदिवे भेतारम्भङ्गुरावंतः। त्वमंग्ने द्युभिस्त्वमांशुश्वक्षणिस्त्वमुद्धस्त्वमश्मेनस्परि। त्वं

वर्नेभ्यस्त्वमोषंधीभ्यस्त्वं नृणां नृपते जायसे शुचिंः॥ (९)

सुप्रतीक्मजेस्रेण भानुना दीद्यानम्। शिवं प्रजाभ्योऽहि रेसन्तं पृथिव्याः स्थस्थेऽग्निं पुरीष्यमिङ्गिर्स्वत्खनामि। अपां पृष्ठमंसि सुप्रथां उर्वग्निं भेरिष्यदपराविष्ठम्। वर्धमानं मह आ च पुष्करं

पृथिव्याः सधस्थेऽग्निं पुरीष्यमङ्गिरस्वत्खंनामि। ज्योतिष्मन्तं त्वाग्ने

देवस्यं त्वा सिवृतुः प्रंसवें ऽिश्वनों बाहुभ्यां पूष्णो हस्तांभ्यां

दिवो मात्रया विर्णा प्रथस्व। शर्म च स्थः (१०)
वर्म च स्थो अच्छिंद्रे बहुले उभे। व्यचस्वती सं वंसाथां भृतमृग्निं पुरीष्यम्। सं वंसाथाः सुवर्विदां सुमीची उरसा त्मां। अग्निमृन्तर्भरिष्यन्ती ज्योतिष्मन्तुमजंस्रुमित्। पुरीष्यो-

ऽसि विश्वभंराः। अर्थवां त्वा प्रथमो निरंमन्थदग्ने। त्वामंग्ने पुष्कंरादध्यर्थवां निरंमन्थत। मूर्भो विश्वंस्य वाघतः। तम् त्वा दध्यङ्कृषिः पुत्र ईधे (११)

अथंर्वणः। वृत्रहणंं पुरन्द्रम्। तमुं त्वा पाथ्यो वृषा समीधे दस्युहन्तंमम्। धनंज्य र रणेरणे। सीदं होतः स्व उं लोके चिकित्वान्थ्सादयां यज्ञ र सुंकृतस्य योनौं। देवावीर्देवान् ह्विषां यज्ञास्यग्नें बृहद्यजमाने वयो धाः। नि होतां होतृषदंने विदानस्त्वेषो दीदिवार अंसदथ्सुदक्षः। अदंब्धव्रतप्रमित्विसिष्ठः सहस्रम्भरः शुचिजिह्वो अग्निः। सर सीदस्व मृहार असि शोचंस्व (१२)

देववीतंमः। वि धूममंग्ने अरुषं मियेध्य सृज प्रंशस्त दर्शतम्। जनिष्वा हि जेन्यो अग्रे अहार् हितो हितेष्वंरुषो वनेषु। दमेदमे सप्त रत्ना दर्धानोऽग्निर्होता नि षंसादा यजीयान्॥ (१३)

स्य ईपे शोर्चस्य सुप्तविश्यतिश्वा——[३] सं ते वायुर्मात्तिरिश्वां दधातूत्तानायै हृदयं यद्विलिष्टम्। देवानां रति प्राणर्थेन तस्मै च देवि वर्षेडस्त तभ्यमै। सुजातो ज्योतिषा

यश्चरंति प्राणथेन तस्मै च देवि वर्षडस्तु तुभ्यम्। सुजांतो ज्योतिषा सह शर्म वरूथमासंदः सुवंः। वासो अग्ने विश्वरूप् सं व्ययस्व विभावसो। उदं तिष्ठ स्वध्वरावां नो देव्या कृपा। दृशे च भासा बृहता सुंशुक्कनिराग्ने याहि सुशस्तिभिः। (१४)

ऊर्ध्व ऊ षु णं ऊतये तिष्ठां देवो न संविता। ऊर्ध्वो वार्जस्य सनिता यद्श्विभिर्वाघद्विर्विह्वयांमहे। स जातो गर्भो असि रोदंस्योरग्ने चारुर्विभृत ओषधीषु। चित्रः शिशुः परि तमा इंस्यक्तः प्रमातृभ्यो अधि कनिंक्रदद्गाः। स्थिरो भंव वीड्वंङ्ग आशुर्भव वाज्यवित्र। पृथुर्भव सुषद्स्त्वम्ग्नेः पुरीष्वाहंनः। शिवो भंव (१५)

प्रजाभ्यो मानुषीभ्यस्त्वमंङ्गिरः। मा द्यावांपृथिवी अभि शूंशुचो मान्तरिक्षं मा वनस्पतीन्। प्रेतुं वाजी किनेकद्न्नानंदद्रासंभः पत्वाँ। भरंत्रुग्निं पुरीष्यं मा पाद्यायुंषः पुरा। रासंभो वां किनेकद्थसुयुंक्तो वृषणा रथें। स वांम्गिं पुरीष्यंमाशुर्दूतो वहादितः। वृषाग्निं वृषणं भरंत्रुपां गर्भर् समुद्रियम्। अग्नु आ यांहि (१६) वीतयं ऋतः सत्यम्। ओषंधयः प्रति गृह्णीताग्निमेतः शिवमायन्तंमभ्यत्रं युष्मान्। व्यस्यन्विश्वा अमंतीररातीर्निषीदंत्रो अपं दुर्मृतिः हंनत्। ओषंधयः प्रतिं मोदध्वमेनुं पुष्पांवतीः सुपिप्पुलाः। अयं वो गर्भे ऋत्वियः प्रतः सुधस्थमासंदत्॥ (१७)

स्यापिति शिवो भव याहि पद्गिरंशवा ——[४] वि पार्जसा पृथुना शोशुंचानो बार्धस्व द्विषो रक्षसो अमीवाः। सुशर्मणो बृह्तः शर्मण स्यामुग्नेरह सहवंस्य प्रणीतौ। आपो

सुशमणी बृह्तः शमीण स्याम्ग्रेर्ह स्मुहवस्य प्रणीती। आपी हिष्ठा मंयोभुवस्ता नं ऊर्जे दंधातन। मृहे रणाय चक्षंसे। यो वंः शिवतंमो रसस्तस्यं भाजयतेह नंः। उशतीरिंव मातरंः। तस्मा अरं गमाम वो यस्य क्षयाय जिन्वंथ। आपी जनयंथा च नः। मित्रः (१८)

स्रमुज्यं पृथिवीं भूमिं च ज्योतिषा सह। सुजातं जातवेदसम्भिं वैश्वान् विभुम्। अयक्ष्मायं त्वा सर सृंजामि प्रजाभ्यः। विश्वे त्वा देवा वैश्वान्राः सर सृंजन्त्वानुष्टुभेन् छन्दंसाङ्गिर्स्वत्। रुद्राः सम्भृत्यं पृथिवीं बृहज्योतिः समीधिरे। तेषां भानुरजस् इच्छुको देवेषुं रोचते। सरसृष्टां वसुंभी रुद्रैधीरैंः कर्मण्यां मृदम्ं। हस्ताम्यां मृद्वीं कृत्वा सिनीवाली करोत् (१९)

ताम्। सिनीवाली सुंकपुर्दा सुंकुरीरा स्वौंपुशा। सा तुभ्यंमदिते मह् ओखां दंधातु हस्तंयोः। उखां करोतु शक्त्यां बाहुभ्यामिदितिर्धिया। माता पुत्रं यथोपस्थे साग्निं बिंभर्तु गर्भ आ। मखस्य शिरोऽसि यज्ञस्यं पदे स्थः। वसंवस्त्वा कृण्वन्तु गायत्रेण छन्दंसाङ्गिर्स्वत्पृंथिव्यंसि रुद्रास्त्वां कृण्वन्तु त्रैष्टुंभेन् छन्दंसाङ्गिर्स्वदन्तिरक्षमिस (२०)

आदित्यास्त्वां कृण्वन्तु जागंतेन छन्दंसाङ्गिर्स्वद्यौरंसि विश्वें त्वा देवा वैंश्वान्तराः कृण्वन्त्वानुष्टुभेन छन्दंसाङ्गिर्स्विद्दशोंऽसि ध्रुवासिं धारया मियं प्रजा रायस्पोषं गौपत्य स्वीर्य स्जातान् यजंमानायादित्ये रास्नास्यदितिस्ते बिलं गृह्णातु पाङ्केन् छन्दंसाङ्गिर्स्वत्। कृत्वाय सा महीमुखां मृन्मयीं योनिम्ग्रयें। तां पुत्रेभ्यः सम्प्रायंच्छ्ददिंतिः श्रुपयानितिं॥ (२१)

वसंवस्त्वा धूपयन्तु गायृत्रेण् छन्दंसाङ्गिर्स्वद्रुद्रास्त्वां धूपयन्तु त्रैष्टुंभेन् छन्दंसाङ्गिर्स्वदांदित्यास्त्वां धूपयन्तु जागंतेन् छन्दंसाङ्गिर्स्वद्विश्वें त्वा देवा वैश्वान्रा धूपयन्त्वानुंष्टुभेन्

मित्रः कंरोत्वुन्तरिक्षमिस प्र चुत्वारि च॥_____[५]

छन्दंसाङ्गिर्स्वद्विश्वं त्वा देवा वैश्वान्तरा धूंपय्नत्वानुंष्ठभेन् छन्दंसाङ्गिर्स्वद्विश्वं त्वा धूपयत्वङ्गिर्स्वद्विष्णुंस्त्वा धूपयत्वङ्गिर्स्वद्वर्ष्ण्यंस्त्वा धूपयत्वङ्गिर्स्वद्वर्ष्ण्यंस्त्वा धूपयत्वङ्गिर्स्वद्वर्ष्ण्यात्वङ्गिर्स्वद्वितिस्त्वा देवी विश्वदेव्यावती पृथिव्याः स्धस्थें-ऽङ्गिर्स्वत्खंनत्ववट देवानां त्वा पत्नीः (२२) देवीर्विश्वदेव्यावतीः पृथिव्याः स्धस्थेंऽङ्गिर्स्वद्वंधतूखे

धिषणां स्त्वा देवीर्विश्वदें व्यावतीः पृथिव्याः स्थर्थं ऽङ्गिर्स्वद्भीन्धंताम्

ग्नास्त्वां देवीर्विश्वदें व्यावतीः पृथिव्याः स्घस्थें ऽङ्गिर्स्वच्छ्रंपयन्तू खे वरूत्रयो जनयस्त्वा देवीर्विश्वदें व्यावतीः पृथिव्याः स्घस्थें- ऽङ्गिर्स्वत्पंचन्तू खे। मित्रैतामुखां पंचैषा मा भेदि। ए।तां ते परि ददाम्यभित्त्ये। अभीमाम् (२३)

महिना दिवं मित्रो बंभूव सप्रथाः। उत श्रवंसा पृथिवीम्। मित्रस्यं चर्षणीधृतः श्रवो देवस्यं सानसिम्। द्युम्नं चित्रश्रंवस्तमम्। देवस्त्वां सिवतोद्वंपत् सुपाणिः स्वंङ्ग्रुरिः। सुबाहुरुत शक्त्याः। अपंद्यमाना पृथिव्याशा दिश् आ पृंण। उत्तिष्ठ बृह्ती भंवोध्वां तिष्ठ ध्रुवा त्वम्। वसंवस्त्वाच्छृंन्दन्तु गायत्रेण छन्दंसाङ्गिर्स्वद्रुद्रास्त्वा च्छृंन्दन्तु त्रैष्टुंभेन् छन्दंसाङ्गिर्स्वद्विश्वं त्वा देवा वैश्वान्तरा आच्छृंन्दन्त्वानुंष्टुभेन् छन्दंसाङ्गिर्स्वत्॥ (२४)

पर्नीरिमार रुद्रास्त्वाच्छॄंन्दुन्त्वेकान्नविरंशातिश्चं॥______[६]

समास्त्वाग्न ऋतवों वर्धयन्तु संवथ्सरा ऋषयो यानि स्त्या। सं दिव्येनं दीदिहि रोचनेन विश्वा आ भाहि प्रदिशः पृथिव्याः। सं चेध्यस्वाँग्ने प्र चं बोधयेनमुचं तिष्ठ महृते सौभंगाय। मा चं रिषदुपस्ता ते अग्ने ब्रह्माणंस्ते युशसः सन्तु मान्ये। त्वामंग्ने वृणते ब्राह्मणा डुमे शिवो अग्ने (२५)

सुंवरंणे भवा नः। सुपुबहा नो अभिमातिजिच्च स्वे गये

जागृह्यप्रंयुच्छन्न्। इहैवाग्ने अधि धारया र्यिं मा त्वा नि क्रंन्यूर्विचितों निकारिणः। क्षत्रमंग्ने सुयमंमस्तु तुभ्यंमुपस्ता वर्धतां ते अनिष्टृतः। क्षत्रेणांग्ने स्वायुः स॰ रंभस्व मित्रेणांग्ने मित्र्धेयें यतस्व। स्जातानां मध्यम्स्था एधि राज्ञांमग्ने विहव्यों दीदिहीह्। अतिं (२६)

निहो अति स्निधोऽत्यचित्तिमत्यरातिमग्ने। विश्वा ह्यंग्ने दुरिता सहस्वाथास्मभ्य सहवीरा र र्यिं दाः। अनाधृष्यो जातवेदा अनिष्टृतो विराडंग्ने क्षत्रभृद्दीदिहीह। विश्वा आशाः प्रमुश्चन्मानुषीर्भियः शिवाभिर्द्य परि पाहि नो वृधे। बृहंस्पते सवितर्बोधयैन् सर्शितं चिथ्सन्त्रार सर्शिशाधि। वर्धयैनं महते सौभंगाय (२७)

विश्वं एन्मन् मदन्तु देवाः। अमुत्रभ्यादध् यद्यमस्य बृहंस्पते अभिशंस्तेरम्ंश्रः। प्रत्यौहतामृश्विनां मृत्युमंस्माद्देवानांमग्ने भिषजा शचींभिः। उद्वयं तमंस्स्पिर् पश्यंन्तो ज्योति्रुर्त्तरम्। देवं देवत्रा सूर्यमगंन्म ज्योतिंरुत्तमम्॥ (२८)

ड्मे शिवो अग्नेऽति सौर्भगाय चर्तिस्शच॥———[७]

ऊर्ध्वा अस्य स्मिधों भवन्त्यूर्ध्वा शुक्रा शोची श्ष्यग्नेः। द्युमत्तमा सुप्रतीकस्य सूनोः। तनूनपादसुरो विश्ववेदा देवो देवेषुं देवः। पथ आनंक्ति मध्वां घृतेनं। मध्वां युज्ञं नंक्षसे प्रीणानो नराशश्सों अग्ने। सुकृद्देवः संविता विश्ववारः। अच्छायमेति शवंसा घृतेनेंडानो वह्निर्नासा। अग्निः स्रुचो अध्वरेषुं प्रयथ्सुं। स यक्षदस्य महिमानंमग्नेः सः (२९)

र्ड् मन्द्रासुं प्रयसंः। वसुश्चेतिष्ठो वसुधातंमश्च। द्वारों देवीरन्वंस्य विश्वें व्रता दंदन्ते अग्नेः। उरुव्यचंसो धाम्ना पत्यंमानाः। ते अस्य योषंणे दिव्ये न योनांवुषासानक्तां। इमं यज्ञमंवतामध्वरं नंः। दैव्या होतारावूर्ध्वमंध्वरं नोऽग्नेर्जिह्वाम्भि गृणीतम्। कृणुतं नः स्विष्टिम्। तिस्रो देवीर्ब्हिरदे संदन्त्विडा सरंस्वती (३०)

भारती। मही गृंणाना। तन्नंस्तुरीप्मद्भुतं पुरुक्षु त्वष्टां सुवीरम्। रायस्पोषं वि ष्यंतु नाभिमस्मे। वनंस्पतेऽवं सृजा ररांणस्त्मनां देवेषं। अग्निरहृव्य शंमिता सूंदयाति। अग्ने स्वाहां कृणुहि जातवेद इन्द्रांय हृव्यम्। विश्वे देवा हृविरिदं ज्ञंषन्ताम्। हिर्ण्यगर्भः समंवर्तताग्रं भूतस्यं जातः पितरेकं आसीत्। स दांधार पृथिवीं द्याम् (३१)

उतेमां कस्मैं देवायं ह्विषां विधेम। यः प्राण्तो निमिष्तो मंहित्वैक इद्राजा जगंतो बुभूवं। य ईशें अस्य द्विपद्श्वतुंष्पदः कस्मैं देवायं ह्विषां विधेम। य आत्मदा बंलदा यस्य विश्वं उपासंते प्रशिषुं यस्यं देवाः। यस्यं छायामृतं यस्यं मृत्युः कस्मैं देवायं ह्विषां विधेम। यस्येमे हिमवंन्तो महित्वा यस्यं समुद्रश्र्स्यां सह (३२)

आहुः। यस्येमाः प्रदिशो यस्यं बाहू कस्मैं देवायं ह्विषां विधेम। यं ऋन्दंसी अवंसा तस्तभाने अभ्यक्षेतां मनसा रेजमाने। यत्राधि सूर उदिंतौ व्येति कस्मैं देवायं ह्विषां विधेम। येन् द्यौरुग्रा पृथिवी चं दृढे येन् सुवंः स्तिभृतं येन् नाकंः। यो अन्तिरिक्षे रजसो विमानः कस्मैं देवायं ह्विषां विधेम। आपों ह् यन्मंह्तीर्विश्वम् (३३)

आयुन्दक्षं दर्धाना जनयंन्तीर्ग्निम्। ततों देवानां निरंवर्ततासुरेकः कस्मै देवायं हुविषां विधेम। यश्चिदापों महिना पूर्यपंश्यद्दक्षं दर्धाना जनयंन्तीर्ग्निम्। यो देवेष्विधं देव एक आसीत्कस्मै देवायं हविषां विधेम॥ (३४)

माह्ना प्यपश्यद्दक्ष दधाना जनयन्ताराग्नम्। या द्वष्वाध द्व एक आसीत्कस्मै देवायं ह्विषां विधेम॥ (३४) अके स सरस्वर्त द्यार सह विश्वर्शास्त्रिमःशबाः————[८]

आकृंतिमृग्निं प्रयुज् इं स्वाहा मनों मेधामृग्निं प्रयुज् इं स्वाहां चित्तं विज्ञांतमृग्निं प्रयुज् इं स्वाहां वाचो विधृंतिमृग्निं प्रयुज् इं स्वाहां प्रजापंतये मनेवे स्वाहाग्नयें वैश्वानराय स्वाहा विश्वें देवस्यं नेतुर्मर्तों वृणीत सख्यं विश्वें राय इंषुध्यसि द्युम्नं वृंणीत पुष्यसे स्वाहा मा सु भित्था मा सु रिषो द इंस्व वीडयंस्व सु। अम्बं धृष्णु वीरयंस्व (३५)

अग्निश्चेदं केरिष्यथः। दृश्हंस्व देवि पृथिवि स्वस्तयं आसुरी माया स्वधयां कृतासिं। जुष्टं देवानांमिदमंस्तु ह्व्यमरिष्टा त्वमुदिहि युज्ञे अस्मिन्न्। मित्रैतामुखां तंपैषा मा भेदि। पुतान्ते परि ददाम्यभित्त्यै। द्वन्नः सूर्पिरासुतिः प्रुन्नो होता वरेण्यः। सहंसस्पुत्रो अद्भुतः। परंस्या अधि सुंवतोऽवरा अभ्या (३६)

गंहि। पुरीष्यः पुरुप्रियोऽग्ने त्वं तरा मृधंः। सीद त्वं मातुरस्या

तर। यत्राहमस्मि ता । अंव। परमस्याः परावतो रोहिदंश्व इहा

उपस्थे विश्वान्यग्ने वयुनांनि विद्वान्। मैनांमुर्चिषा मा तपंसाभि शूंशुचोऽन्तरंस्याः शूक्रज्योतिर्वि भांहि। अन्तरंग्ने रुचा त्वमुखायै सदेने स्वे। तस्यास्त्वः हरंसा तपुआतंवेदः शिवो भंव। शिवो भूत्वा मह्यंमुग्नेऽथो सीद शिवस्त्वम्। शिवाः कृत्वा दिशः सर्वाः स्वां योनिंमिहासंदः॥ (३७)

यदंग्ने यानि कानि चा ते दारूणि द्रध्मसिं। तदंस्तु तुभ्यमिद् घृतं तज्जुंषस्व यविष्ठ्य। यदत्त्युंपजिह्विंका यद्वम्रो अंतिसपंति। सर्वं तदंस्तु ते घृतं तज्जुंषस्व यविष्ठ्य। रात्रिंशरात्रिमप्रयावम्भर्न्तो-ऽश्वांयेव तिष्ठते घासमस्मै। रायस्पोषंण सिम्षा मद्न्तोऽग्ने मा ते प्रतिवेशा रिषाम। नाभाँ (३८)

पृथिव्याः संमिधानमृग्निः रायस्पोषांय बृह्ते हंवामहे। इरं मदं बृहदुंक्थं यजंत्रं जेतांरमृग्निं पृंतनासु सासहिम्। याः सेनां अभीत्वंरीराव्याधिनीरुगंणा उत। ये स्तेना ये च तस्कंरास्ताः स्तें अग्नेऽपिं दधाम्यास्यें। दः ष्ट्रांभ्यां मृलिसू अम्भ्येस्तस्कंराः उत। हनूँभ्याइस्तेनान्भंगवस्ताइस्त्वं खांद् सुखांदितान्। ये जनेषु मृतिस्नंवः स्तेनास्स्तस्कंरा वनें। ये (३९)

कक्षेष्वघायवस्ता इस्ते दधामि जम्भयोः। यो अस्मभ्यमरातीयाद्य नो द्वेषते जनेः। निन्दाद्यो अस्मान् दिफ्साँच् सर्वं तं मस्मसा कुरु। सर्शितं मे ब्रह्म सर्शितं वीर्यं बलम्। सर्शितं क्षत्रं

जिष्णु यस्याहमस्मि पुरोहितः। उदेषां बाहू अतिरमुद्धर्च उदू बलम्। क्षिणोमि ब्रह्मणामित्रानुन्नयामि (४०)

स्वा अहम्। दशानो रुका उर्व्या व्यंद्यौदुर्मर्षमार्युः

श्रिये रुंचानः। अग्निर्मृतों अभवद्वयोभिर्यदेनं द्यौरजंनयथ्सुरेताः। विश्वां रूपाणि प्रतिं मुश्चते कविः प्रासांवीद्भद्रं द्विपदे चतुंष्पदे। वि नाकंमख्यथ्सविता वरेण्योऽनुं प्रयाणंमुषसो वि राजिति।

नक्तोषासा समनसा विरूपे धापयेते शिशुमेकर समीची। द्यावा क्षामां रुकाः (४१)

अन्तर्वि भांति देवा अग्निं धारयन्द्रविणोदाः। सुपूर्णोऽसि गुरुत्मांत्रिवृत्ते शिरों गायत्रं चक्षुः स्तोमं आत्मा सामं ते तनूर्वामदेव्यं बृहद्रथन्तरे पृक्षौ यंज्ञाय्ज्ञियं पुच्छं छन्दाङ्स्यङ्गांनि धिष्णियाः शुफा यजूर्षषे नामं। सुपूर्णोऽसि गुरुत्मान्दिवं गच्छ सुवंः पत॥ (४२)

नाभा वने येन यामि क्षामां रुक्योंऽष्टात्रिरंशच॥----[१०]

अश्रे यं युज्ञमंध्वरं विश्वतः पिर्भूरिसं। स इद्देवेषुं गच्छति। सोम् यास्तें मयोभुवं ऊतयः सन्तिं दाशुषें। ताभिनीऽविता भव। अग्निर्मूर्धा भुवः। त्वं नेः सोम् या ते धामानि। तथ्संवितुर्वरेंण्यं भर्गों देवस्यं धीमिह। धियो यो नेः प्रचोदयात्। अचित्ती यच्चकृमा दैव्ये जनें दीनैर्दक्षैः प्रभूती पूरुषत्वतां। (४३)

देवेषुं च सवित्मानुषेषु च त्वं नो अत्रं सुवतादनांगसः। चोद्यित्री सूनृतांनां चेतंन्ती सुमतीनाम्। युज्ञं देधे सरंस्वती। पावीरवी कृन्यां चित्रायुः सरंस्वती वीरपंत्री धियं धात्। ग्राभिरच्छिंद्र शरण स्जोषां दुराधर्षं गृणते शर्म य सत्। पूषा गा अन्वेतु नः पूषा रेक्ष्वत्वर्वतः। पूषा वाज समोतु नः। शुक्रं ते अन्यद्यंज्ञतं ते अन्यत् (४४)

विषुंरूपे अहंनी द्यौरिवासि। विश्वा हि माया अवंसि स्वधावो भूद्रा ते पूषत्रिह रातिरंस्तु। तेंऽवर्धन्त स्वतंवसो महित्वना नाकं तस्थुरुरु चंक्रिरे सदः। विष्णुर्यद्धावद्वृषणं मद्च्युतं वयो न सींद्रप्रिधं बर्हिषिं प्रिये। प्र चित्रमकं गृंणते तुराय मारुंताय स्वतंवसे भरध्वम्। ये सहार्रसे सहंसा सहंन्ते (४५)

रेजंते अग्ने पृथिवी मुखेभ्यंः। विश्वे देवा विश्वे देवाः। द्यावां नः पृथिवी इम॰ सिप्रमद्य दिविस्पृशम्। यज्ञं देवेषुं यच्छताम्। प्र पूर्वेजे पितरा नव्यंसीभिर्गीभिः कृणुध्व सदेने ऋतस्यं। आ नौं द्यावापृथिवी दैव्येन जर्नन यातं मिहं वां वर्रूथम्। अग्निश् स्तोमेन बोधय समिधानो अमर्त्यम्। ह्व्या देवेषुं नो दधत्। स हंव्यवाडमंत्र्य उशिग्दूतश्चनोहितः। अग्निर्धिया समृण्वति। शं नों भवन्तु वार्जवाजे॥ (४६)

विष्णोः क्रमोऽसि दिवस्पर्यत्रपृतेऽपेत् समित्ं या जाता मा नों हिश्सीद्भुवाऽस्यादित्यङ्गर्भमिन्द्राँग्री

पूरुषत्वतां यजतन्तें अन्यथ्सहंन्ते चनोहितोऽष्टौ चं॥____

अग्रे॥

रोचनैकांदरा॥——————[१२]

विष्णौरस्मिन् हुव्येतिं त्वाऽहं धीतिभिर्होत्रां अष्टाचंत्वारिरशत्॥४८॥ विष्णोः क्रमौंऽसि स त्वत्रौ

॥द्वितीयः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां चतुर्थकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः॥

विष्णोः क्रमौंऽस्यभिमातिहा गांयुत्रं छन्द आ रोह पृथिवीमनु वि क्रंमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः क्रमौंऽस्यभिशस्तिहा त्रैष्टुंभं छन्द आ रोहान्तरिंक्षमनु वि क्रंमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः क्रमौंऽ स्यरातीयतो हुन्ता जागंतुं छन्द आ रोह दिवमनु वि क्रंमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः (१)

क्रमोंऽसि शत्रूयतो ह्न्तानुष्टुभुं छन्द आ रोह् दिशोऽनु वि क्रंमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मः। अक्रंन्दद्ग्निः स्तनयंत्रिव द्यौः क्षामा रेरिंहद्वीरुधंः समुञ्जन्न। सुद्यो जंज्ञानो वि हीमिद्धो अख्यदा रोदंसी भानुनां भात्यन्तः। अग्नेंऽभ्यावर्तित्रभि न आ वंर्तस्वायुंषा वर्चसा सन्या मेधयां प्रजया धनेन। अग्नें (२)

अङ्गिरः शतं ते सन्त्वावृतः सहस्रं त उपावृतः। तासां पोषंस्य पोषंण पुनर्नो नृष्टमा कृषि पुनर्नो र्यिमा कृषि। पुनर्क्जो नि वर्तस्व पुनरग्न इषायुंषा। पुनर्नः पाहि विश्वतः। सह र्य्या नि वर्तस्वाग्ने पिन्वंस्व धारया। विश्विपस्रया विश्वतस्परि। उद्तुत्तमं वरुण पाशंमुस्मदवांधुमम् (३)

वि मध्यमः श्रंथाय। अथां वयमांदित्य व्रते तवानांगसो

द्वितीयः प्रश्नः (काण्डम् ४) अदितये स्याम। आ त्वांहार्षम्-तरंभूर्ध्रवस्तिष्ठाविंचाचिलः।

शिवो भूत्वा मह्यमग्नेऽथों सीद शिवस्त्वम्। शिवाः कृत्वा दिशः सर्वाः स्वं योनिमिहासदः। हर्सः श्रुंचिषद्वसुरन्तरिक्षसद्धोतां वेदिषदतिथिर्दुरोण्सत्। नृषद्वंर्सहंत्सद्योंम्सद्जा गोजा ऋंत्जा अंद्रिजा ऋतं बृहत्॥ (५) दिवमनु वि र्कमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोर्धनेनाग्नेंऽधुममुस्याः शृंचिषथ्योडंश च॥—[१]

दिवस्परि प्रथमं जंज्ञे अग्निरस्मद्वितीयं परि जातवेदाः। तृतीयंमपसु नृमणा अजंस्रमिन्यान एनं जरते स्वाधीः। विद्या ते अग्ने त्रेघा त्रयाणि विद्या ते सद्य विभृतं पुरुत्रा। विद्या ते नामं पर्मं गुहा यद्विद्मा तमुथ्सं यतं आजगन्थं। समुद्रे त्वां नृमणां

विशंस्त्वा सर्वा वाञ्छन्त्वस्मित्राष्ट्रमधि श्रय। अग्ने बृहन्नुषसामूर्ध्वो अंस्थान्निर्जिग्मवान्तमंसो ज्योतिषागांत्। अग्निर्भानुना रुशंता स्वङ्ग आ जातो विश्वा सद्मान्यप्राः। सीद त्वं मातुरस्याः (४)

उपस्थे विश्वान्यग्ने वयुनांनि विद्वान्। मैनांमर्चिषा मा

तपंसाभि शूंशुचो उन्तरंस्या र शुक्रज्योतिर्वि भाहि। अन्तरंग्ने रुचा त्वमुखायै सदेने स्वे। तस्यास्त्व हरंसा तपञ्जातंवेदः शिवो भंव।

अफ्स्वंन्तर्नृचक्षां ईधे दिवो अंग्न ऊधन्नं। तृतीयें त्वा (६) रजंसि तस्थिवा रसंमृतस्य योनौं महिषा अंहिन्वन्न। अर्ऋन्ददग्निः स्तनयंत्रिव द्यौः क्षामा रेरिंहद्वीरुधंः समञ्जन्न। सद्यो जंज्ञानो वि हीमिद्धो अख्यदा रोदंसी भानुना भात्यन्तः। द्वितीयः प्रश्नः (काण्डम् ४)

उशिक्पांवको अंरतिः सुंमेधा मर्तेष्वग्निरमृतो निधायि। इयंर्ति धूममंरुषं भरिभृदुच्छुकेणं शोचिषा द्यामिनंक्षत्। विश्वंस्य केतुर्भुवंनस्य गर्भ आ (७)

रोदंसी अपृणाज्ञायंमानः। वीडुं चिदद्रिंमभिनत्परायञ्जना

यद्ग्निमयंजन्त पर्श्व। श्रीणामुंदारो धरुणो रयीणां मंनीषाणां प्रापंणः सोमंगोपाः। वसौः सूनुः सहंसो अपसु राजा वि भात्यग्रं उषसांमिधानः। यस्ते अद्य कृणवंद्भद्रशोचेऽपूपं देव घृतवंन्तमग्ने। प्र तं नंय प्रतरां वस्यो अच्छाभि द्युम्नं देवभंक्तं यिवष्ठ। आ (८)

तम्भंज सौश्रवसेष्वंग्न उक्थउंक्थ् आ भंज शस्यमांने। प्रियः सूर्यं प्रियो अग्ना भंवात्युज्ञातेनं भिनद्दुज्जनित्वैः। त्वामंग्ने यजमाना अनु द्यून् विश्वा वसूंनि दिधरे वार्याणि। त्वयां सह द्रविणमिच्छमांना व्रजं गोमंन्तमुशिजो वि वंव्रः। दृशानो रुका उर्व्या व्यंद्यौदुर्मर्षमायुंः श्रिये रुचानः। अग्निरमृतो अभवद्वयोभिर्यदेनं द्यौरजंनयथसुरेताः॥ (९)

कृतीयें त्वा गर्भ आ यंविष्ठा यच्चत्वारि च॥———[२]
अन्नप्तेऽन्नस्य नो देह्यनमी्वस्यं शुष्मिणीः। प्रप्नदातारं तारिष्

ऊर्जं नो धेहि द्विपदे चतुंष्पदे। उदं त्वा विश्वं देवा अग्ने भरंन्तु चित्तिंभिः। स नों भव शिवतंमः सुप्रतींको विभावंसुः। प्रेदंग्ने ज्योतिंष्मान् याहि शिवेभिर्चिभिस्त्वम्। बृहद्भिर्भानुभिर्भासन्मा हि १ सीस्तुनुवा प्रजाः। समिधाग्निं दुंवस्यत घृतैर्बोधयतातिथिम्। आ (१०)

अस्मिन् ह्व्या जुंहोतन। प्रप्रायम् ग्निर्भर्तस्यं शृण्वे वि यथ्सूर्यो न रोचते बृहद्भाः। अभि यः पूरुं पृतंनासु तस्थौ दीदाय दैव्यो अतिथिः शिवो नः। आपो देवीः प्रति गृह्णीत् भस्मैतथ्स्योने कृणुष्व स् सुर्भावं लोके। तस्मै नमन्तां जनयः सुपर्भीमितिवं पुत्रं विभृता स्वेनम्। अपस्वंग्ने सिष्टवं (११)

सौषंधीरन् रुध्यसे। गर्भे सञ्जायसे पुनः। गर्भो अस्योषंधीनां गर्भो वनस्पतीनाम्। गर्भो विश्वंस्य भूतस्याग्ने गर्भो अपामंसि। प्रसद्य भस्मना योनिमपश्चं पृथिवीमंग्ने। स्र्सृज्यं मातृभिस्त्वं ज्योतिष्मान्पुन्रासंदः। पुनंरासद्य सदनमपश्चं पृथिवीमंग्ने। शेषं मातुर्यथोपस्थेऽन्तर्स्या शिवतंमः। पुनंस्जां (१२)

नि वर्तस्व पुनरम् इषायुषा। पुनर्नः पाहि विश्वतः। सह
र्य्या नि वर्तस्वाम्ने पिन्वंस्व धारया। विश्वपिस्नंया विश्वतस्परि।
पुनस्त्वादित्या रुद्रा वसंवः सिमंन्धतां पुनर्ब्रह्माणों वसुनीथ यज्ञैः।
घृतेन त्वं तनुवों वर्धयस्व सत्याः संन्तु यजमानस्य कामाः। बोधां
नो अस्य वर्चसो यविष्ठ मर्श्हेष्ठस्य प्रभृतस्य स्वधावः। पीयंति त्वो
अन् त्वो गृणाति वन्दारुंस्ते तनुवं वन्दे अम्ने। स बोधि सूरिर्म्घवां
वसुदावा वसुपतिः। युयोध्यंस्मद्वेषार्स्सि॥ (१३)

अपेत वीत वि चं सर्पतातो येऽत्र स्थ पुंराणा ये च नूतंनाः। विदं युमोऽवसानं पृथिव्या अक्रित्रिमं पितरो लोकमंस्मै।

अदांदिदं यमोऽवसानं पृथिव्या अक्रिक्तमं पितरों लोकमंस्मै। अग्नेर्भस्मांस्यग्नेः पुरीषमिस संज्ञानमिस कामधरंणं मियं ते कामधरंणं भूयात्। सं या वंः प्रियास्तुनुवः सिम्प्रिया हृंदयानि वः। आत्मा वो अस्तु (१४)

सिम्प्रियाः सिम्प्रियास्तुनुवो ममं। अय र सो अग्निर्यस्मिन्थ्सोम्मिन्त्र स्तां द्धे जठरे वावशानः। सहस्रियं वाज्ञमत्यं न सिप्ति र सस्वान्थ्यन्थ्यसे जातवेदः। अग्ने दिवो अर्णमच्छां जिगास्यच्छां देवार ऊंचिषे धिष्णिया ये। याः प्रस्तांद्रोचने सूर्यस्य याश्चावस्तांदुप्तिष्ठंन्त आपः। अग्ने यत्ते दिवि वर्चः पृथिव्यां यदोषधीषु (१५)

अपस् वां यजत्र। येनान्तरिक्षमुर्वात्ततन्थं त्वेषः स भानुरंण्वो नृचक्षाः। पुरीष्यांसो अग्नयः प्रावणिभिः स्जोषंसः। जुषन्ताः ह्व्यमाहृतमनमीवा इषो मृहीः। इडांमग्ने पुरुदश्सः स्निं गोः शंश्वत्तमः हवंमानाय साध। स्यान्नः सुनुस्तनंयो विजावाग्ने सा ते सुमृतिर्मृत्वस्मे। अयं ते योनिर्ऋत्वियो यतो जातो अरोंचथाः। तं जानन्न (१६)

अ्ग्रु आ रोहाथां नो वर्धया र्यिम्। चिदंसि तर्या

देवतंयाङ्गिर्स्वद्भुवा सींद परिचिदंसि तयां देवतंयाऽ ङ्गिर्स्वद्भुवा सींद लोकं पृण छिद्रं पृणाथों सीद शिवा त्वम्। इन्द्राग्नी त्वा

बृहस्पर्तिरस्मिन् योनांवसीषदत्र। ता अस्य सूदंदोहसः सोमई

श्रीणन्ति पृष्ठनयः। जन्मं देवानां विशिस्त्रिष्वा रोचने दिवः॥ (१७)
अस्त्वोपंभीप जानन्नष्टापंत्वारिरश्य॥———[४]
सर्मित १ सं केल्पेथा १ सिम्प्रियौ रोचिष्णू सुमनस्यमानौ।

इष्मूर्जम्भि संवसानौ सं वां मनारेसि सं व्रता समुं चित्तान्याकरम्। अग्ने पुरीष्याधिपा भवा त्वं नेः। इष्मूर्जं यजमानाय धेहि। पुरीष्यंस्त्वमंग्ने रियमान्युष्टिमार असि। शिवाः

कृत्वा दिशः सर्वाः स्वां योनिमिहासदः। भवंतं नः समनसौ समोकसौ (१८)

अरेपसौं। मा युज्ञ १ हि रेसिष्टं मा युज्ञपंतिं जातवेदसौ शिवौ भंवतम् च नंः। मातेवं पुत्रं पृथिवी पुरीष्यंमग्निः स्वे योनांवभारुखा। तां विश्वैर्देवैर्ऋतुभिः संविदानः प्रजापंतिर्विश्वकर्मा वि मुंश्चतु। यदस्य पारे रजंसः शुक्रं ज्योतिरजांयत। तन्नेः पर्षदिति द्विषोऽग्नें वैश्वानर् स्वाहां। नमः सु तें निर्ऋते विश्वरूपे (१९)

अयस्मयं वि चृंता बन्धमृतम्। यमेन त्वं यम्यां संविदानोत्तमं नाकमिषे रोहयेमम्। यत्ते देवी निर्ऋतिरा बबन्ध दामं ग्रीवास्वंविचर्त्यम्। इदं ते तिद्व ष्याम्यायुंषो न मध्यादथां जीवः पितुमंद्धि प्रमुंक्तः। यस्यांस्ते अस्याः ऋूर आसञ्जुहोम्येषां बन्धानामवसर्जनाय। भूमिरितिं त्वा जनां विदुर्निर्ऋतिः (२०)

इतिं त्वाहं परिं वेद विश्वतः। असुंन्वन्तमयंजमानिम्ब्छ स्तेनस्येत्यां तस्कर्स्यान्वेषि। अन्यमस्मिदिंच्छ् सा तं इत्या नमों देवि निर्ऋते तुभ्यमस्तु। देवीमहं निर्ऋतिं वन्दंमानः पितेवं पुत्रं दंसये वचोभिः। विश्वस्य या जायमानस्य वेद शिरंशिरः प्रतिं सूरी वि चष्टे। निवेशनः संगमनो वसूनां विश्वां रूपाभि चष्टे (२१)

शर्चीभिः। देव इंव सिवता सृत्यधूर्मेन्द्रो न तंस्थौ सम्रे पंथीनाम्। सं वंर्त्रा दंधातन् निराहावान्कृणोतन। सिञ्चामहा अवटमुद्रिणं व्यं विश्वाहादंस्तमिक्षंतम्। निष्कृंताहावमव्ट॰ स्वर्त्र॰ स्षेचनम्। उद्रिण॰ सिञ्चे अक्षितम्। सीरां युञ्जन्ति क्वयों युगा वि तंन्वते पृथंक्। धीरां देवेषुं सुम्नया। युनक्त सीरा वि युगा तंनोत कृते योनौं वपतेह (२२)

बीजम्ं। गिरा चं श्रृष्टिः सभरा असंन्नो नेदीय इथ्सृण्यां प्रक्रमायंत्। लाङ्गंलं पवीरवर सुशेवर सुमृतिथ्संरु। उदित्कृंषित् गामिवं प्रफूर्व्यं च पीवंरीम्। प्रस्थावंद्रथ्वाहंनम्। शुनं नः फाला वि तुंदन्तु भूमिर शुनं कीनाशां अभि यन्तु वाहान्। शुनं पूर्जन्यो मधुना पर्योभिः शुनांसीरा शुनम्स्मासुं धत्तम्। कामं कामदुघे धुक्ष्व मित्राय वरुणाय च। इन्द्रांयाग्रयं पूष्ण ओषंधीभ्यः प्रजाभ्यः। घृतेन् सीता मधुना समंक्ता विश्वदेवरनुंमता म्रुद्धिः। ऊर्जस्वती पर्यसा

पिन्वमानास्मान्थ्सीते पर्यसाभ्यावंवृथ्स्व॥ (२३)

समोकसो विश्वरूपे विद्वित्तर्भितिर्पि चेष्ट इह मित्राय हाविर्शितिश्वा——[५] या जाता ओषंधयो देवेभ्यंस्त्रियुगं पुरा। मन्दांमि बुभूणांमह १ शृतं धामांनि सप्त चे। शृतं वो अम्ब धामांनि सहस्रंमृत वो रुहंः।

शतं धामांनि सप्त चं। शतं वो अम्ब धामांनि सहस्रमुत वो रुहंः। अथां शतऋत्वो यूयमिमं में अगुदं कृत। पुष्पांवतीः प्रसूवतीः फुलिनीरफुला उत। अश्वां इव सजित्वरीर्वीरुधंः पारियष्णवंः। ओषंधीरितिं मातरस्तद्वों देवीरुपं ब्रुवे। रपार्श्स विघ्नतीरित्र रपंः (२४)

चातयंमानाः। अश्वत्थे वो निषदंनं पूर्णे वो वस्तिः कृता। गोभाज इत्किलांसथ यथ्सनवंथ पूर्रुषम्। यदहं वाजयंत्रिमा ओषंधीर्हस्तं आद्धे। आत्मा यक्ष्मंस्य नश्यति पुरा जींवृगृभों यथा। यदोषंधयः संगच्छंन्ते राजांनः समिताविव। विप्रः स उंच्यते भिषग्रंक्षोहामींवचातंनः। निष्कृतिर्नामं वो माताथां यूयः स्थ सङ्कृतीः। सुराः पंतृत्रिणीः (२५)

स्थन यदामयंति निष्कृत। अन्या वो अन्यामंवत्वन्यान्यस्या उपांवत। ताः सर्वा ओषंधयः संविदाना इदं मे प्रावंता वर्चः। उच्छुष्मा ओषंधीनां गावों गोष्ठादिवेरते। धनर् सिन्ष्यन्तीनामात्मानं तवं पूरुष। अति विश्वाः परिष्ठाः स्तेन इंव व्रजमंत्रमुः। ओषंधयः प्राचंच्यवुर्यत् किं चं तनुवार् रपः। याः (२६) त् आतस्थुरात्मानं या आंविविशः पर्रःपरुः। तास्ते यक्ष्मं वि बांधन्तामुग्रो मध्यम्शीरिव। साकं यक्ष्म् प्र पंत श्येनेनं किकिदीविनां। साकं वातंस्य प्राज्यां साकं नंश्य निहाकंया। अश्वावती सोमवतीमूर्जयंन्तीमुदोजसम्। आ विध्सि सर्वा ओषंधीर्स्मा अरिष्टतांतये। याः फुलिनीर्या अंफुला अपुष्पा याश्चे पुष्पिणीः। बृह्स्पतिंप्रसूतास्ता नो मुश्चन्त्व रहंसः। याः (२७)

ओषंधयः सोमंराज्ञीः प्रविष्टाः पृथिवीमन्। तासां त्वमंस्युत्तमा प्र णों जीवातंवे सुव। अवपतंन्तीरवदन्दिव ओषंधयः परि। यं जीवमुश्जवांमहै न स रिष्याति पूर्रुषः। याश्चेदमुंपशृण्वन्ति याश्चं दूरं परागताः। इह संगत्य ताः सर्वा अस्मै सं दंत्त भेषजम्। मा वो रिषत्खनिता यस्मै चाहं खनांमि वः। द्विपचतुंष्पदस्माक्ष्यं सर्वमस्त्वनांतुरम्। ओषंधयः सं वंदन्ते सोमेन सह राज्ञां। यस्मै करोति ब्राह्मणस्त र राजन्यारयामसि॥ (२८)

स्पं पत्तिणीयां अरहंसो याः खनांमि बोऽष्टादंश चाः———[६]
मा नो हि॰ सीज्ञनिता यः पृथिव्या यो वा दिव॰ सृत्यधंर्मा ज्ञानं। यश्चापश्चन्द्रा बृह्तीर्ज्जान् कस्मै देवायं ह्विषां विधेम। अभ्यावंतिस्व पृथिवि यज्ञेन् पर्यसा सह। वृपां ते अग्निरिषितो- ऽवं सर्पत्। अग्ने यत्तं शुक्रं यच्चन्द्रं यत्पूतं यद्यज्ञियम्। तद्देवेभ्यों भरामसि। इषमुर्जमहमित आ (२९)

द्द ऋतस्य धाम्नों अमृतंस्य योनेंः। आ नो गोषुं विश्वत्वौषंधीषु जहांमि सेदिमनिराममीवाम्। अग्ने तव श्रवो वयो मिहें भ्राजन्त्यर्चयों विभावसो। बृहंद्भानो शवंसा वाजंमुक्थ्यं दर्धासि दाशुषें कवे। इर्ज्यन्नंग्ने प्रथयस्व जन्तुभिर्स्मे रायों अमर्त्य। स दंर्शतस्य वपुंषो वि राजिस पृणिक्षें सान्सि॰

धीतिभिर्हितः। त्वे इषः सं दंधुर्भूरिरेतसश्चित्रोतयो वामजाताः। पावकवंचाः शुक्रवंचा अनूनवर्चा उदियर्षि भानुनाँ। पुत्रः पितरां विचर्त्रुपावस्युभे पृणक्षि रोदंसी। ऋतावांनं महिषं विश्वचंर्षणिमृग्निश् सुम्नायं दिधरे पुरो जनाः। श्रुत्कंणंश् सुप्रथंस्तं

र्यिम्। ऊर्जो नपाञ्जातंवेदः सुश्सितभिर्मन्दंस्व (३०)

त्वा गिरा दैव्यं मानुषा युगा। निष्कृतारंमध्वरस्य प्रचेतस् क्षयंन्त्र् राधंसे महे। रातिं भृगूंणामुशिजं कृविकृतं पृणिक्षं सानसिम् (३१) रियम्। चितंः स्थ परिचितं ऊर्ध्वचितंः श्रयध्वं तयां देवतयाङ्गिर्स्वद् ध्रुवाः सीदत्। आ प्यायस्व समेतु ते विश्वतंः

देवतंयाङ्गिर्स्वद् ध्रुवाः सींदत। आ प्यांयस्व समेतु ते विश्वतः सोम् वृष्णियम्। भवा वाजंस्य सङ्ग्थे। सं ते पयार्श्से सम् यन्तु वाजाः सं वृष्णियान्यभिमातिषाहंः। आप्यायमानो अमृतांय सोम दिवि श्रवार्श्स्युत्तमानि थिष्व॥ (३२)

आ मन्दंख सानुसिमेकात्रचंतारिर्श्यचं॥———[७] अभ्यंस्थाद्विश्वाः पृतंना अरातीस्तदग्निरांह तदु सोमं आह। बृह्स्पतिः सिवता तन्मं आह पुषा माधाथ्सुकृतस्यं लोके। यदक्रेन्दः प्रथमं जायंमान उद्यन्थ्संमुद्रादुत वा पुरीषात्। श्येनस्यं पृक्षा हिरिणस्यं बाहू उपंस्तुतं जिनम् तत्ते अर्वत्र्। अपां पृष्ठमंसि योनिर्ग्नेः संमुद्रमितः पिन्वंमानम्। वर्धमानं महः (३३)

आ च पुष्कंरं दिवो मात्रया विरणा प्रथस्व। ब्रह्मं जज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्वि सीमृतः सुरुचो वेन आवः। स बुध्नियां उपमा अस्य विष्ठाः सृतश्च योनिमसंतश्च विवंः। हिर्ण्यगर्भः समंवर्तताग्रें भूतस्यं जातः पितरकं आसीत्। स दांधार पृथिवीं द्यामुतेमां कस्मै देवायं हिवणं विधेम। द्रफ्सश्चंस्कन्द पृथिवीमनुं (३४)

द्यामिमं च योनिमनु यश्च पूर्वः। तृतीयं योनिमनुं स्श्चरंन्तं द्रफ्सं जुंहोम्यनुं सप्त होत्राः। नमों अस्तु सूर्पेभ्यो ये के चं पृथिवीमनुं। ये अन्तरिक्षे ये दिवि तेभ्यः सूर्पेभ्यो नमः। येऽदो रोचने दिवो ये वा सूर्यस्य रिष्मिषुं। येषांमुफ्सु सर्दः कृतं तेभ्यः सूर्पेभ्यो नमः। या इषेवो यातुधानानां ये वा वनस्पती र रनुं। ये वांवटेषु शेरते तेभ्यः सर्पेभ्यो नमः॥ (३५)

म्होऽतं यातुधानांनामेकांदश च॥——[८] ध्रुवासिं धुरुणास्तृंता विश्वकंर्मणा सुकृंता। मा त्वां समुद्र

ध्रुवासि ध्रुणास्तृता विश्वकर्मणा सुकृता। मा त्वा समुद्र उद्वधीन्मा सुंपूर्णोऽव्यंथमाना पृथिवीं हर्ह। प्रजापंतिस्त्वा सादयतु पृथिव्याः पृष्ठे व्यचंस्वतीं प्रथंस्वतीं प्रथोऽसि पृथिव्यंसि भूरंसि भूमिंर्स्यदितिरसि विश्वधाया विश्वस्य भुवंनस्य धूर्त्री पृंथिवीं यच्छ पृथिवीं दर्इ पृथिवीं मा हिर्इसीर्विश्वस्मै प्राणायापानायं व्यानायोदानायं प्रतिष्ठायैं (३६)

चरित्रायाग्निस्त्वाभि पांतु मह्या स्वस्त्या छुर्दिषा शन्तंमेन तयां देवतंयाङ्गिर्स्वद्भुवा सींद। काण्डाँत्काण्डात् प्ररोहंन्ती पर्रुषःपरुषः पिरं। एवा नों दूर्वे प्र तंनु सहस्रेण शृतेनं च। या शृतेनं प्रतनोषिं सहस्रेण विरोहंसि। तस्याँस्ते देवीष्टके विधेमं ह्विषां वयम्। अषांढासि सहंमाना सहस्वारांतीः सहंस्वारातीयतः सहंस्व पृतंनाः सहंस्व पृतंन्यतः। सहस्रवीर्या (३७)

असि सा मां जिन्व। मधु वातां ऋतायते मधुं क्षरिन्ति सिन्धंवः। माध्वींर्नः सन्त्वोषंधीः। मधु नक्तंमुतोषिस् मधुंमृत्पार्थिवृष्ट् रजःं। मधु द्यौरंस्तु नः पिता। मधुंमान्नो वनस्पित्मधुंमार अस्तु सूर्यः। माध्वीर्गावो भवन्तु नः। मृही द्यौः पृंथिवी च न इमं यज्ञं मिंमिक्षताम्। पिपृतां नो भरीमिभः। तिद्वष्णौः पर्मम् (३८)

प्दश् सदां पश्यन्ति सूरयंः। दिवीव चक्षुरातंतम्। ध्रुवासिं पृथिवि सहंस्व पृतन्यतः। स्यूता देवेभिंर्मृतेनागाः। यास्ते अग्ने सूर्ये रुचं उद्यतो दिवंमात्नवन्तिं रिश्मिभिः। ताभिः सर्वाभी रुचे जनाय नस्कृधि। या वो देवाः सूर्ये रुचो गोष्वश्वेषु या रुचः। इन्द्रांग्री ताभिः सर्वांभी रुचं नो धत्त बृहस्पते। विराट् (३९)

ज्योतिरधारयथ्समाङ्ग्रोतिरधारयथ्स्वराङ्ग्रोतिरधारयत्। अग्ने युक्ष्वा हि ये तवाश्वांसो देव साधवंः। अर् वहंन्त्याशवंः। युक्ष्वा हि देवहूर्तमार् अश्वारं अग्ने र्थीरिव। नि होतां पूर्वः सदः। द्रफ्सश्चंस्कन्द पृथिवीमनु द्यामिमं च योनिमनु यश्च पूर्वः। तृतीयं

योनिमन् स्थरंन्तं द्रफ्सं जुंहोम्यन् स्प्त (४०)
होत्राः। अभूदिदं विश्वस्य भुवनस्य वार्जिनम्ग्रेवैंश्वान्रस्यं च।
अग्निज्योतिषा ज्योतिष्मात्रुक्तो वर्चस्या वर्चस्वान्। ऋचे त्वां रुचे
त्वा समिथ्स्रंवन्ति स्रितो न धेनाः। अन्तर्हृदा मनसा पूयमानाः।
घृतस्य धारां अभि चांकशीमि। हिर्ण्ययो वेत्सो मध्यं आसाम्।
तस्मिन्थमुपूर्णो मंधुकृत्कुंलायी भर्जन्नास्ते मधुं देवताभ्यः। तस्यांसते

प्रतिष्ठार्थं महम्रंबीर्या पर्म विरादध्सम तीरं चल्वारि च॥———[९]
आदित्यं गर्मं पर्यंसा समुञ्जन्थ्सहस्रंस्य प्रतिमां विश्वरूपम्।
परि वृङ्क्षि हरसा माभि मृक्षः शतायुंषं कृणुहि चीयमानः।
इमं मा हिर्श्सीर्द्विपादं पशनार सहस्राक्ष मेध आ चीयमानः।

हरेयः सप्त तीरें स्वधां दुहाना अमृतंस्य धारांम्॥ (४१)

परि वृद्धि हरसा माभि मृक्षः श्वायुष कृण्हि चीयमानः। इमं मा हि सीर्द्धिपादं पश्ना सहस्राक्ष मेध आ चीयमानः। मयुमारण्यमन् ते दिशामि तेनं चिन्वानस्तनुवो नि षीद। वातंस्य ध्राजिं वरुणस्य नाभिमर्श्वं जज्ञान सीर्रस्य मध्यै। शिशुं नदीना हिर्मद्रिबुद्धमग्ने मा हिर्सीरक्षेशफं पश्नां केनिकृदं वाजिनं वाजिनेषु। गौरमांरण्यमनं ते दिशामि तेनं चिन्वानस्तनुवो नि षीद। अजस्त्रमिन्दुंमरुषं भुंरण्युमुग्निमीडे पूर्वचित्तौ नमोभिः। स पर्वभिर्ऋतुशः कल्पंमानो गां मा हिर्सीरदितिं विराजम्। इमर

समुद्र शतर्थारमुथ्सं व्यच्यमानं भुवनस्य मध्यै। घृतं दुहानामदितिं जनायाग्रे मा (४३)

हिर्सीः प्रमे व्योमत्र। ग्वयमार्ण्यमन् ते दिशामि तेनं चिन्वानस्तन्वो नि षीद। वर्कत्रें त्वष्टुर्वरुणस्य नाभिमविं जज्ञानार रजसः परस्मात्। मृहीर साहुस्रीमसुरस्य मायामग्ने मा हिर्सीः पर्मे व्योमत्र। इमामूणीयुं वरुणस्य मायां त्वचं पशूनां द्विपदां चतुंष्पदाम्। त्वष्टुंः प्रजानां प्रथमं जनित्रमग्ने मा हिर्सीः पर्मे व्योमत्र्। उष्ट्रमार्ण्यमन् (४४)

ते दिशामि तेनं चिन्वानस्तनुवो नि षींद। यो अग्निरग्नेस्तप्सो-ऽधि जातः शोचौत्पृथिव्या उत वां दिवस्परि। येनं प्रजा विश्वकंर्मा व्यानुद्गमंग्ने हेडः परि ते वृणक्ता अजा ह्यंग्नेरजनिष्ट गर्भाथ्सा वा अपश्यज्ञनितार्मग्रैं। तया रोहंमायन्नुप मेध्यांसस्तयां देवा देवतामग्रं आयन्न। शर्भमांरण्यमनुं ते दिशामि तेनं चिन्वानस्तनुवो नि षींद॥ (४५)

अभ्रे मा हिर्रसीरभ्रे मोष्ट्रमार्ण्यमत् भर्भ नवं च॥———[१०] इन्द्राम्नी रोचना दिवः परि वाजेषु भूषथः। तद्वां चेति प्र वीर्यम्। श्वथंद्वृत्रमुत संनोति वाज्ञिमन्द्रा यो अग्नी सहुंरी सपुर्यात्। इर्ज्यन्तां वस्व्यंस्य भूरेः सहंस्तमा सहंसा वाज्यन्तां। प्र चंर्षिणभ्यंः पृतना हवेषु प्र पृंथिव्या रिरिचाथे दिवश्चं। प्र सिन्धुंभ्यः प्र गिरिभ्यों महित्वा प्रेन्द्रांग्नी विश्वा भुवनात्यन्या। मरुतो यस्य हि (४६)

क्षये पाथा दिवो विमहसः। स सुंगोपातमो जनः। युज्ञैर्वा यज्ञवाहसो विप्रस्य वा मतीनाम्। मरुंतः शृणुता हवम्। श्रियसे कं भानुभिः सम्मिंमिक्षिरे ते रिश्मिभिस्त ऋकंभिः सुखादयः। ते वाशीमन्त इष्मिणो अभीरवो विद्रे प्रियस्य मारुंतस्य धाम्नः। अवं ते हेड उद्त्मम्। कर्या निश्चित्र आ भुवदूती सदावृधः सखाँ। कया शिचेष्ठया वृता। (४७)

को अद्य युंङ्के धुरि गा ऋतस्य शिमीवतो भामिनो दुर्हणायून्। आसन्निष्न हृथ्स्वसो मयोभून् य एषा भृत्यामृणधृथ्स जीवात्। अग्ने नया देवाना् शं नो भवन्तु वाजेवाजे। अपस्वंग्ने सिष्टव् सौषधीरन् रुध्यसे। गर्भे सञ्जायसे पुनः। वृषां सोम द्युमार असि वृषां देव वृषंत्रतः। वृषा धर्माण दिधषे। इमं में वरुण तत्त्वां यामि त्वं नो अग्ने स त्वं नो अग्ने॥ (४८)

हि वृता म् एकांदश च॥

⁸⁸

सा यार्ग्ने जातानृग्निर्वृत्राणि त्रयोदश॥——[१२] अपां त्वेन्द्राँग्नी इयमेव देवतांता पद्गिरंशत्॥36॥ अपां त्वेमंन् हुविषा वर्धनेन॥

योनौ पश्चंदश

॥तृतीयः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां चतुर्थकाण्डे तृतीयः प्रश्नः॥

अपां त्वेमंन्थ्सादयाम्यपां त्वोद्मंन्थ्सादयाम्यपां भस्मैन्थ्सादयाम्यपां त्वा ज्योतिषि सादयाम्यपां त्वायंने सादयाम्यर्णवे सदेने सीद समुद्रे सदेने सीद सिलेले सदेन सीदापां क्षयें सीदापा सिर्धिष सीदापां त्वा सदंने सादयाम्यपां त्वां सुधस्थें सादयाम्यपां त्वा पुरीषे सादयाम्यपां त्वा योनीं सादयाम्यपां त्वा पार्थसि सादयामि गायत्री छुन्दंस्त्रिष्टृप्छन्दो जगंती छन्दोंऽनुष्टृप्छन्दंः पङ्किश्छन्दंः॥ (१)

अयं पुरो भुवस्तस्यं प्राणो भौवायनो वंसन्तः प्रांणायनो गांयत्री

वांसन्ती गांयत्रियै गांयत्रं गांयत्रादुंपा शुरुंपा शोस्निवृत्रिवृतों रथन्तर १ रथन्तराद्वसिष्ठ ऋषिः प्रजापतिगृहीतया त्वया प्राणं गृंह्णामि प्रजाभ्योऽयं दंक्षिणा विश्वकंर्मा तस्य मनों वैश्वकर्मणं ग्रीष्मो मानसस्त्रिष्टुग्ग्रैष्मी त्रिष्टुमं ऐडमैडादंन्तर्यामों उन्तर्यामात् पंअद्शः पंअद्शाद्वृहद्वृंहतो भुरद्वांज ऋषिः प्रजापंतिगृहीतया त्वया मर्नः (२)

गृह्णामि प्रजाभ्योऽयं पश्चाद्विश्वव्यंचास्तस्य चक्षुंर्वेश्वव्यचसं वर्षाणि चाक्षुषाणि जगंती वार्षी जगंत्या ऋक्षंममृक्षंमाच्छुकः

पंतिगृहीतया त्वया चक्षुंगृह्णामि प्रजाभ्यं इदमुंत्तराथ्सुवस्तस्य श्रोत्रश्रं सौवः श्रारच्छ्रौत्र्यंनुष्टुप्छांर्द्यनुष्टुभंः स्वारः स्वारान्मन्थी मन्थिनं एकविश्षा एंकविश्षाद्वेराजं वैराजाञ्चमदंग्निर्ऋषिः प्रजापंतिगृहीतया (३) त्वया श्रोत्रं गृह्णामि प्रजाभ्यं इयमुपरिं मृतिस्तस्यै वाङ्गाती

शुक्राथ्संप्तदशः संप्तदशाद्वेंरूपं वैरूपाद्विश्वामित्र ऋषिः प्रजा-

हेंमुन्तो वाँच्यायुनः पुङ्किर्हैमुन्ती पुङ्क्षी निधनंवन्निधनंवत आग्रयुण आग्नयुणात्रिणवत्रयस्त्रिष्शौ त्रिणवत्रयस्त्रिष्शाभ्यार्थ शाक्तररैवृते शाँकररैवृताभ्यां विश्वकर्मर्षिः प्रजापंतिगृहीतया त्वया वार्चे गृह्णामि प्रजाभ्यः॥ (४)

लया मनी जुमदिश्युक्तिषेः प्रजापितगृहीतया त्रिष्ट्याचे॥————[२]
प्राची दिशां वेस्तन्त ऋतूनामृग्निर्देवता ब्रह्म द्रविणं त्रिवृथ्स्तोम्ः
स उ पश्चद्रश्वतिनिस्त्र्यिवविषयः कृतमयानां पुरोवातो वातः सानग्
ऋषिदिक्षिणा दिशां ग्रीष्म ऋतनामिन्दो देवतौ क्षत्रं द्रविणं पश्चद्रशः

स उ पश्चद्रशवंतीने स्वयविवयः कृतमयाना पुरोवातो वातः सानग् ऋषिर्दक्षिणा दिशां ग्रीष्म ऋतूनामिन्द्रों देवता क्षत्रं द्रविणं पश्चद्रशः स्तोमः स उ सप्तद्रशवंतीनिर्दित्यवाङ्वयस्त्रेतायांनां दक्षिणाद्वातो वातः सनातन् ऋषिः प्रतीची दिशां वर्षा ऋतूनां विश्वे देवा देवता विद (५)

द्रविण र सप्तद्शः स्तोमः स उवेकिवि र्शवंतिनिस्निव्थ्सो वयौ द्वापरोऽयानां पश्चाद्वातो वातोऽह्भून् ऋषि्रुदीची दिशार शुरदंतूनां मित्रावर्रुणौ देवतां पुष्टं द्रविणमेकिवि र्शः स्तोमः स उ विद्वंष्ठवाङ्वयोऽष्टावि ५ शतिः

त्रिण्ववंतिनस्तुर्यवाङ्वयं आस्कन्दो-ऽ यांनामुत्तराद्वातो वातः प्रुत्न ऋषिंरूध्वां दिशा १ हेमन्तिशिशारावृंतूनां बृह्स्पतिंर्देवता वर्चो द्रविणं त्रिण्वः स्तोमः स उ त्रयस्त्रि १ शवंतिनः पष्ठवाद्वयोऽभिभूरयांनां विष्वग्वातो वातः सुपूर्ण ऋषिः पितरः पितामहाः परेऽवंरे ते नः पान्तु ते नोऽवन्त्वस्मिन्ब्रह्मंत्रुस्मिन्क्ष्त्रे उस्यामाशिष्यस्यां पुरोधायांमस्मिन्कर्मन्त्रस्यां देवहूँत्याम्॥ (६)

ध्रुवक्षितिर्ध्रुवयोनिर्ध्रुवासिं ध्रुवं योनिमा सींद साध्या। उख्यंस्य केतुं प्रथमं पुरस्तांदृश्विनाँध्वर्यू सादयतामिह त्वाँ। स्वे दक्षे दक्षिपितेह सींद देवत्रा पंथिवी बंहती रराणा। स्वासस्था

दक्षे दक्षंपितेह सींद देवत्रा पृंथिवी बृंहती ररांणा। स्वासुस्था तनुवा सं विंशस्व पितेवैधि सूनव आ सुशेवाश्विनाध्वर्यू सांदयतामिह त्वां। कुलायिनी वसुंमती वयोधा र्यिं नों वर्ध बहुल स्वीरम्ं। (७)

अपांमितं दुर्मृतिं बाधंमाना रायस्पोषं यज्ञपंतिमाभजंन्ती सुवंधेहि यजंमानाय पोषंमुश्विनांष्व्यू सांदयतामिह त्वां। अग्नेः पुरीषमिस देवयानी तां त्वा विश्वं अभि गृंणन्तु देवाः। स्तोमंपृष्ठा घृतवंतीह सींद प्रजावंदस्मे द्रविणा यंजस्वाश्विनांष्व्यू सांदयतामिह त्वां। दिवो मूर्धासिं पृथिव्या नाभिर्विष्टम्भंनी दिशामिष्ठंपत्नी भुवंनानाम्। (८) रुद्रैः स्जूरांदित्यैः स्जूर्विश्वेर्देवैः स्जूर्देवैर्वयोनाधेर्ग्नयै त्वा वैश्वान्रयाश्विनाध्वर्यू सादयतामिह त्वा। प्राणं में पाह्मपानं में पाहि व्यानं में पाहि चक्षुंर्म उर्व्या वि भांहि श्रोत्रें में श्लोकयापस्पिन्वौषंधीर्जिन्व द्विपात्पाहि चतुंष्पादव दिवो वृष्टिमेर्रय॥ (९)

ऊर्मिर्द्रफ्सो अपामंसि विश्वकंमा त ऋषिंरश्विनाँध्वर्यू

सांदयतामिह त्वां। सुजूर्ऋतुभिः सुजूर्विधाभिः सुजूर्वसुभिः सजू

त्र्यविर्वयं स्त्रिष्टुण्छन्दों दित्यवाङ्वयों विराद्धन्दः पश्चांविर्वयों गायत्री छन्दं स्त्रिव्ध्यो वयं उष्णिहा छन्दं स्तुर्यवाङ्वयों उनुष्टुण्छन्देः पष्ठवाद्वयों बृह्ती छन्दं उक्षा वयः स्तोबृहती छन्दं ऋषभो वयः क्तुच्छन्दों धेनुर्वयो जगंती छन्दों उनुङ्वान् वयः पङ्किश्छन्दों बस्तो वयो विवलं छन्दो वृष्णिर्वयो विशालं छन्दः पुरुषो वयंस्तुन्द्रं छन्दौ व्याघ्रो वयोऽनांधृष्टं छन्दः सि॰हो वयंश्छिदिश्छन्दो विष्टम्भो वयोऽियपितुश्छन्दः क्षत्रं वयो मयंदं छन्दो विश्वकंर्मा वयः परमेष्ठी

पुरुषो वयः पश्चिरेशतिश्व॥————[५] इन्द्रौग्नी अव्योथमानामिष्टंकां दृश्हतं युवम्। पृष्ठेन् द्यावापृथिवी अन्तरिक्षं च वि बांधताम्॥ विश्वकंमां त्वा सादयत्वन्तरिक्षस्य पृष्ठे व्यचस्वतीं प्रथस्वतीम्भास्वंती १

छन्दो मूर्घा वर्यः प्रजापंतिश्छन्दंः॥ (१०)

सूरिमतीमा या द्यां भास्या पृथिवीमोर्वन्तरिक्षम्न्तरिक्षं यच्छान्तरिक्षं द हान्तरिक्षं मा हि सीर्विश्वंसमे प्राणायापानायं व्यानायोदानायं प्रतिष्ठाये चरित्रांय वायुस्त्वाभि पांतु मृह्या स्वस्त्या छर्दिषां (११)

शन्तंमेन तयां देवतंयाङ्गिर्स्वद्भुवा सींद। राज्यंसि प्राची दिग्विराडंसि दक्षिणा दिख्समाडंसि प्रतीची दिख्स्वराड्स्युदींची दिगिधेपल्यसि बृह्ती दिगायुर्मे पाहि प्राणं में पाह्यपानं में पाहि व्यानं में पाहि चक्षुंमें पाहि श्रोत्रंं मे पाहि मनों मे जिन्व वाचंं मे पिन्वात्मानं मे पाहि ज्योतिंमें यच्छ॥ (१२)

मा छन्दंः प्रमा छन्दंः प्रतिमा छन्दौंऽस्रीविश्छन्दंः पङ्किश्छन्दं उण्णिहा छन्दों बृह्ती छन्दोंऽनुष्टुप्छन्दों विराद्धन्दों गायत्री छन्दंस्त्रिष्टुप्छन्दो जगती छन्दंः पृथिवी छन्दोऽन्तरिक्षं छन्दो

छन्दास्त्रष्टुच्छन्दा जगता छन्दः पृथिषा छन्दाऽन्तारब् छन्दा द्यौरछन्दः समारछन्दो नक्षंत्राणि छन्दो मन्रश्चन्दो वाक्छन्दंः कृषिरछन्दो हिरंण्यं छन्दो गौरछन्दोऽजा छन्दोऽश्वरछन्दंः। अग्निर्देवता (१३)

वातों देवता सूर्यों देवतां चुन्द्रमां देवता वसंवो देवतां रुद्रा देवतांदित्या देवता विश्वें देवा देवतां मुरुतो देवता बृह्स्पतिंर्देवतेन्द्रों देवता वर्रुणो देवतां मूर्धासि राङ्गुवासि धुरुणां युन्त्र्यंसि यमित्रीषे त्वोर्जे त्वां कृष्ये त्वा क्षेमांय त्वा यत्री राङ्गुवासि धरणी धर्त्र्यसि धरित्र्यायुंषे त्वा वर्चसे त्वौजंसे त्वा बलांय त्वा॥ (१४)

्रेवताऽऽर्षे ला पद्गे।———[७] आृशुस्त्रिवृद्धान्तः पंश्रद्शो व्योम सप्तद्शः प्रतूर्तिरष्टाद्शस्तपो

नवद्शों ऽभिवृर्तः संविर्शो धुरुणं एकविर्शो वर्चौ द्वाविर्शः सम्भरंणस्रयोविर्शो योनिश्चतुर्विर्शो गर्भाः पञ्चविर्श ओजंस्रिण्वः कतुरेकत्रिर्शः प्रतिष्ठा त्रंयस्त्रिर्शो ब्रथ्नस्यं विष्टपं चतुस्त्रिर्शो नाकः षद्विर्शो विवृत्तौं ऽष्टाचत्वारिर्शो धर्तश्चेतुष्टोमः॥ (१५)

अग्नेर्भागोंऽसि दीक्षाया आधिपत्यं ब्रह्मं स्पृतं त्रिवृथ्स्तोम् इन्द्रंस्य भागोंऽसि विष्णोराधिपत्यं क्षत्रः स्पृतं पेश्चद्शः स्तोमो उन्हर्भसां भागोऽसि भावस्त्रिपत्यं स्त्रितः स्पृतं पेश्चद्शः स्तोमो

इन्द्रस्य मागाऽास् विष्णाराधिपत्यं क्षित्रः स्पृतं पश्चद्शः स्तामा नृचक्षंसां भागोऽिस धातुराधिपत्यं जनित्रः स्पृतः संप्तद्शः स्तोमो मित्रस्यं भागोऽिस् वरुणस्याधिपत्यं दिवो वृष्टिर्वाताः स्पृता एकिविर्शः स्तोमोऽिदत्ये भागोऽिस पूष्ण आधिपत्यमोजः स्पृतं त्रिणवः स्तोमो वसूनां भागोऽिस (१६)

रुद्राणामाधिपत्यं चतुंष्पाथ्स्यृतं चतुर्वि १ शः स्तोमं आदित्यानां भागोऽसि मुरुतामाधिपत्यं गर्भाः स्पृताः पश्चवि १ शः स्तोमो देवस्यं सवितुर्भागोंऽसि बृहस्पतेराधिंपत्यः समीचीर्दिशः

स्पृताश्चंतुष्टोमः स्तोमो यावानां भागौंऽस्ययांवानामाधिपत्यं प्रजाः स्पृताश्चंतुश्चत्वारि । स्तोमं ऋभूणां भागों ऽसि विश्वंषां देवानामाधिपत्यं भूतं निशांन्तङ् स्पृतं त्रयस्त्रिःशः स्तोमः॥ (१७)

वर्सूनां भागोंऽसि पद्गंत्वारि×शच॥-एकंयास्तुवत प्रजा अंधीयन्त प्रजापंतिरधिंपतिरासीत्तिसृभिरस्त् ब्रह्मांसृज्यत ब्रह्मंणस्पतिरधिंपतिरासीत् पश्चभिंरस्तुवत

भूतान्यंसृज्यन्त भूतानां पतिरिधंपतिरासीथ्सप्तिभिरस्तुवत सप्तर्षयोऽमृज्यन्त धाताधिपतिरासीन्नवभिरस्तुवत पितरों-ऽसृज्यन्तादिंतिरधिंपल्यासीदेकादशभिंरस्तुवतर्तवोंऽसृज्यन्तार्तवो-

ऽधिपतिरासीत् त्रयोदशभिरस्तुवत मासां असृज्यन्त संवथ्सरो-ऽधिंपतिः (१८) आसीत्पश्चदशर्भिरस्तुवत क्षत्रमंसृज्यतेन्द्रोऽधिपतिरासीथ्सप्तदश

पशवों ऽसृज्यन्त बृहस्पतिरधिंपतिरासीन्नवदशभिंरस्तुवत शूद्रार्यावंसृज्येतामहोरात्रे अधिपत्नी आस्तामेकंवि शत्यास्तुवतैकंशप पशवोऽसृज्यन्त वरुणोऽधिपतिरासीत्रयोवि । शत्यास्तुवत क्षुद्राः पशवों ऽसृज्यन्त पूषाधिपतिरासीत्पश्चवि शत्यास्तुवतारण्याः

पशवों ऽसृज्यन्त वायुरधिपतिरासीथ्सप्तवि ५ शत्यास्तुवत द्यावांपृथिवी वि (१९)

ऐतां वसंवो रुद्रा आंदित्या अनु व्यायन्तेषामाधिपत्यमासीन्नवंवि

वनस्पतंयोऽसृज्यन्त सोमोऽधिपतिरासीदेकंत्रिश्शतास्तुवत प्रजा अंसृज्यन्त यावांनां चायांवानां चाधिपत्यमासीत्रयंस्निश्शतास्तुवत भूतान्यंशाम्यन्प्रजापंतिः परमेष्ठ्यधिपतिरासीत्॥ (२०)

सुं वृथ्सरोऽधिपतिर्वि पश्चत्रिश्शच॥_____[१०]

इयमेव सा या प्रथमा व्योच्छंदन्तर्स्यां चंरित प्रविष्टा। वधूर्जजान नवगञ्जनित्री त्रयं एनां मिह्मानः सचन्ते॥ छन्दंस्वती उषसा पेपिंशाने समानं योनिमन् स्थरंन्ती। सूर्यपत्नी वि चंरतः प्रजानती केतुं कृण्वाने अजरे भूरिंरेतसा॥ ऋतस्य पन्थामन् तिस्र आगुस्त्रयो घुर्मासो अनु ज्योतिषागुः। प्रजामेका रक्षत्युर्जमेका (२१)

ब्रतमेकां रक्षति देवयूनाम्॥ चतुष्टोमो अंभवद्या तुरीयां यज्ञस्यं पक्षावृषयो भवंन्ती। गायत्रीं त्रिष्टुमं जगंतीमनुष्टुमं बृहद्कं युंआनाः सुवराभरित्रदम्॥ पश्चिभिर्धाता वि दंधाविदं यत्तासा् इ स्वसॄरजनयत्पश्चंपश्च। तासाम् यन्ति प्रयवेण पश्च नानां रूपाणि कर्तवो वसानाः॥ त्रि श्राध्स्वसार् उपं यन्ति निष्कृत इसमानं केतुं प्रतिमुश्चमानाः। (२२)

ऋतू इस्तंन्वते क्वयंः प्रजानतीर्मध्येछन्दसः परि यन्ति भास्वंतीः। ज्योतिष्मती प्रतिं मुश्चते नभो रात्रीं देवी सूर्यस्य व्रतानिं। वि पंश्यन्ति पृशवो जायंमाना नानांरूपा मातुरस्या उपस्थैं। एकाृष्टका तपंसा तप्यंमाना ज्जान् गर्भं महिमान्मिन्द्रम्। तेन् दस्यून्व्यंसहन्त देवा हुन्तासुंराणामभवृच्छचीभिः। अनांनुजामनुजां मामकर्त सत्यं वदन्त्यन्विच्छ एतत्। भूयासम् (२३)

अस्य सुमृतौ यथां यूयमृन्या वो अन्यामित मा प्र युंक्त। अभून्ममं सुमृतौ विश्ववेदा आष्टं प्रतिष्ठामिवेदि गाधम्। भूयासंमस्य सुमृतौ यथां यूयमृन्या वो अन्यामित मा प्र युंक्त। पश्च व्युष्टीरनु पश्च दोहा गां पश्चनाम्नीमृतवोऽनु पश्च। पश्च दिशंः पश्चदशेन क्रुप्ताः संमानमूर्भीरिभ लोकमेकम् (२४)

ऋतस्य गर्भः प्रथमा व्यूषुष्यपामेकां मिहुमानं बिभर्ति। सूर्यस्यैका चरंति निष्कृतेषुं घूर्मस्यैकां सिवृतैकां नि यंच्छति। या प्रथमा व्योच्छुथ्सा धेनुरंभवद्यमे। सा नः पर्यस्वती धुक्ष्वोत्तरामृत्तराष्ट्रं समाम्। शुक्रर्षंभा नर्भसा ज्योतिषागाँद्विश्वरूपा शब्लीरिग्निकेतः। समानमर्थष्ट्रं स्वपस्यमाना बिभ्रंती ज्ररामंजर उष आगाः। ऋतूनां पत्नीं प्रथमेयमागादहां नेत्री जनित्री प्रजानाम्। एकां सती बंहुधोषो व्यंच्छस्यजींणां त्वं जरयिस सर्वमन्यत्॥ (२५)

वम्न्यत्॥ (२५

जर्जुमेका प्रतिमुश्चमांना भूयासमेकं प्रत्येकात्रविर्श्यतिश्चं॥———[११] अग्ने जातान्त्र णुंदा नः सप्रत्यान्त्रत्यजाताञ्चातवेदो नुदस्व। अस्मे दीदिहि सुमना अहेंडन्तवं स्यार् शर्मित्रवरूथ उद्भित्। छन्दंः (२७)

सहंसा जातान्प्र णुंदा नः सपत्नान्प्रत्यजाताञ्चातवेदो नुदस्व। अधि नो ब्रूहि सुमनस्यमानो वयइं स्याम प्र णुंदा नः सपत्नान्। चृतुश्चत्वारिर्शः स्तोमो वर्चो द्रविण १ पोडशः स्तोम ओजो द्रविण पृथिव्याः पुरीषमसि (२६)

परिभूश्छन्दं आच्छच्छन्दो मनश्छन्दो व्यचश्छन्दः सिन्धुश्छन्दंः समुद्रं छन्दंः सिललं छन्दंः संयच्छन्दों वियच्छन्दों बृहच्छन्दों रथन्तरं छन्दों निकायश्छन्दों विवधश्छन्दो गिरश्छन्दो भ्रजश्छन्देः सष्टप्छन्दोऽनुष्टुप्छन्देः कुकुच्छन्देम्भिकुकुच्छन्देः कुव्यं छन्दौऽङ्कुपं

अफ्सो नामं। एवश्छन्दो वरिवश्छन्दंः शम्भूश्छन्दंः

पुदपंङ्किश्छन्दोऽक्षरंपङ्किश्छन्दो विष्टारपंङ्किश्छन्दंः क्षुरो भृज्वाञ्छन्दंः प्रच्छच्छन्दंः पक्षश्छन्द एवश्छन्दो वरिवश्छन्दो वयश्छन्दो वयस्कृच्छन्दो विशालं छन्दो विष्पंर्धाश्छन्दंश्छदिश्छन्दो

दूरोहणं छन्दंस्तुन्द्रं छन्दौऽङ्काङ्कं छन्दंः॥ (२८)

अग्निर्वृत्राणि जङ्घनद्रविणस्युर्विपन्ययां। समिद्धः शुऋ आहुंतः॥ त्व र सोमासि सत्पंतिस्त्व र राजोत वृंत्रहा। त्वं भद्रो असि ऋतुं:॥ भद्रा तें अग्ने स्वनीक सन्दग्घोरस्यं सतो विषुणस्य चार्रः। न यत्ते

शोचिस्तमंसा वरंन्त न ध्वस्मानंस्तनुवि रेप आ धुंः॥ भद्रं ते अग्ने

सहसिन्ननींकमुपाक आ रोंचते सूर्यस्य। (२९)

रुशंदृशे दंदशे नक्त्या चिदरूँक्षितं दृश आ रूपे अन्नम्ं। सैनानींकेन सुविदन्नों अस्मे यष्टां देवा अयंजिष्ठः स्वस्ति। अदंब्यो गोपा उत नंः पर्स्पा अग्नें द्युमदुत रेविद्देवीहि। स्वस्ति नों दिवो अग्ने पृथिव्या विश्वायुंधीहि यज्ञथांय देव। यथ्सीमिहं दिविजात प्रशंस्तं तद्स्मासु द्रविणं धेहि चित्रम्। यथां होत्मन्षः (३०)

देवतांता युज्ञेभिः सूनो सहसो यजांसि। एवानों अद्य संमुना संमानानुशन्नंग्र उश्वतो यक्षि देवान्॥ अग्निमींडे पुरोहितं यज्ञस्यं देवमृत्विजम्। होतांर रख्यातंमम्॥ वृषां सोम द्युमा असि वृषां देव वृषंव्रतः। वृषा धर्माणि दिधषे॥ सान्तंपना इद रह्विर्मरुतस्तज्ञंज्ञष्टन। युष्माकोती रिशादसः॥ यो नो मर्तो वसवो दुर्हणायुस्तिरः सुत्यानि मरुतः (३१)

जिघारंसात्। द्रुहः पाशुं प्रति स मुंचीष्ट् तिपेष्ठेन् तपंसा हन्तना तम्। संवध्सरीणां मुरुतः स्वर्का उंरुक्षयाः सर्गणा मानुंषेषु। तैंऽस्मत्पाशान्त्र मुंश्चन्त्वरहेसः सान्तपना मंदिरा मादियेष्णवः। पिप्रीहि देवार उंशतो यंविष्ठ विद्वार ऋतूरर्ऋतुपते यजेह। ये दैव्यां ऋत्विज्स्तेभिरग्ने त्वर होतॄंणाम्स्यायंजिष्ठः। अग्ने यद्द्य विशो अध्वरस्य होतः पावंक (३२) वंह यिषष्ठ या ते अद्या अग्निनां र्यिमंश्जवत्योषंमेव दिवेदिवे। यशसंं वीरवंत्तमम्॥ गृयस्फानों अमीवृहा वंसुवित्यृंष्टिवर्धनः। सुमित्रः सोम नो भव। गृहंमेधास आ गृत मरुतो मापं भूतन। प्रमुश्चन्तों नो अरहंसः। पूर्वीभिर्हि दंदाशिम श्राद्धिमंरुतो व्यम्। महोभिः (३३)

चुर्षणीनाम्। प्र बुध्नियां ईरते वो महा रेसि प्र णामांनि

प्रयज्यवस्तिरध्वम्। सुहुस्रियं दम्यंम्भागमेतं गृहमेधीयं मरुतो जुषध्वम्। उप यमेति युवतिः सुदक्षं दोषा वस्तोर्हविष्मंती

शोचे वेष्ट्र हे यज्वां। ऋता यंजासि महिना वि यद्भुर्हव्या

घृताचीं। उप स्वैनंम्रमंतिर्वसूयुः। इमो अंग्ने वीततंमानि ह्व्याजंस्रो विक्षे देवतांतिमच्छं। प्रति न ई॰ सुर्भीणि वियन्तु। क्रीडं वः शर्धो मारुतमन्वाण र रथेशुभम्ं। (३४)

कण्वां अभि प्र गांयत। अत्यांसो न ये मुरुतः स्वश्चों यक्षदृशो न शुभयंन्त मर्याः। ते हंम्येष्टाः शिशंवो न शुभा वृथ्सासो न प्रंक्रीडिनः पयोधाः। प्रैषामज्मेषु विथुरेवं रेजते भूमिर्यामेषु यद्धं युअते शुभे। ते क्रीडयो धुनयो भ्राजंदृष्टयः स्वयं मंहित्वं पनयन्त

पूर्तयः। उपह्रुरेषु यदचिध्वं युयिं वयं इव मरुतः केर्ने (३५)

चित्पथा। श्रोतंन्ति कोशा उपं वो रथेष्वा घृतम्ंक्षता

मधुंवर्णमर्चते। अग्निमंग्निष् हवींमिभः सदां हवन्त विश्पतिम्।

हव्यवाहं पुरुप्रियम्। त॰ हि शर्श्वन्तु ईडंते सुचा देवं घृंतुश्चुतां। अग्नि॰ हव्याय वोढंवे। इन्द्रौंग्नी रोचना दिवः श्ञर्थंद्वत्रमिन्द्रं वो विश्वतस्परीन्द्रं नरो विश्वंकर्मन् हविषां वावृधानो विश्वंकर्मन्

हविषा वर्धनेन॥ (३६) सूर्यस्य मर्नुषो मरुतः पार्वक महोभी रथेशुभुं केन षद्गेत्वारि शच। ———[१३]

र्श्मिरंसि राज्यंस्ययं पुरो हरिकेशोऽग्निर्मूर्धेन्द्राग्निभ्यां बृहस्पतिंर्भूयस्कृदंस्यग्निनां विश्वाषाद्रजापंतिर्मनंसा

कृत्तिंका मधुंश्च समिद्दिशां द्वादंश॥———[१४] रश्मिरंसि प्रतिं धेनुमंसि स्तनयिबुसनिंरस्यादित्यानारं सप्तित्र रेशत्॥ 37॥ रश्मिरंसि को अद्य युंङ्के॥

॥चतुर्थः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां चतुर्थकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः॥

रश्मिरंसि क्षयांय त्वा क्षयंं जिन्व प्रेतिरसि धर्माय त्वा धर्मं जिन्वान्वितिरसि दिवे त्वा दिवं जिन्व संधिरंस्यन्तिरंक्षाय त्वान्तिरंक्षं जिन्व प्रतिधिरसि पृथिव्ये त्वां पृथिवीं जिन्व विष्टम्भों-ऽसि वृष्ट्यें त्वा वृष्टिं जिन्व प्रवास्यह्ने त्वाहंजिन्वानुवासि रात्रिये त्वा रात्रिं जिन्वोशिर्गसि (१)

वसुंभ्यस्त्वा वसूँश्चिन्व प्रकेतोंऽसि रुद्रेभ्यंस्त्वा रुद्राश्चिन्व सुदीतिरंस्यादित्येभ्यंस्त्वाऽऽदित्याश्चिन्वौजोंऽसि पितृभ्यंस्त्वा पितृश्चिन्व तन्तुंरसि प्रजाभ्यंस्त्वा प्रजा जिन्व पृतनाषाडंसि पशुभ्यंस्त्वा पशूश्चिन्व रेवद्स्योषंधीभ्यस्त्वौषंधीर्जिन्वाभिजिदंसि युक्तग्रावेन्द्रांय त्वेन्द्रं जिन्वाधिपतिरसि प्राणायं (२)

त्वा प्राणं जिन्व यन्तास्यंपानायं त्वापानं जिन्व स्र्सपों-ऽसि चक्षुंषे त्वा चक्षुंर्जिन्व वयोधा असि श्रोत्रांय त्वा श्रोत्रं जिन्व त्रिवृदंसि प्रवृदंसि संवृदंसि विवृदंसि सररोहोंऽसि नीरोहोंऽसि प्ररोहोंऽस्यनुरोहोंऽसि वसुकोंऽसि वेषंश्रिरसि वस्यंष्टिरसि॥ (३)

उ्शिगंसि प्राणाय त्रिचंत्वारिश्शव॥———[१] राज्ञ्यंसि प्राची दिग्वसंवस्ते देवा अधिपतयोऽग्निर्हेतीनां प्रंतिधर्ता त्रिवृत्त्वा स्तोमंः पृथिव्याः श्रंयत्वाज्यंमुक्थ-मर्व्यथयथ्स्तभात् रथन्तर साम प्रतिष्ठित्यै विराडंसि दक्षिणा दिग्रुद्रास्तें देवा अधिपतय इन्द्रों हेतीनां प्रतिधर्ता पश्चदशस्त्वा स्तोमंः पृथिव्या श्रंयतु प्रउंगमुक्थमव्यंथयथ्स्तभ्नातु बृहथ्साम प्रतिष्ठित्यै सम्राडंसि प्रतीची दिक् (४)

चतुर्थः प्रश्नः (काण्डम् ४)

आदित्यास्तें देवा अधिपतयः सोमों हेतीनां प्रंतिधर्ता संप्रदशस्त्वा स्तोमः पृथिव्याः श्रंयतु मरुत्वतीयंमुक्थ-मर्व्यथयथ्स्तभ्नातु वैरूपः साम प्रतिष्ठित्यै स्वराडस्युदींची दिग्विश्वे ते देवा अधिपतयो वर्रुणो हेतीनां प्रतिधर्तैकवि शस्त्वा स्तोमंः पृथिव्याः श्रंयतु निष्केवल्यमुक्थमव्यंथयथ्स्तभ्नातु वैराज॰ साम प्रतिष्ठित्या अधिपत्यसि बृहती दिङ्गरुतंस्ते देवा अधिपतयः (५)

बृहस्पतिर्हेतीनां प्रतिधर्ता त्रिणवत्रयस्त्रि शौ त्वा स्तोमौ पृथिव्या श्रंयतां वैश्वदेवाग्निमारुते उक्थे अव्यथयन्ती स्तम्नीता । शाकररैवते सामंनी प्रतिष्ठित्या अन्तरिक्षायर्षयस्त्वा प्रथमजा देवेषुं दिवो मात्रंया वरिणा प्रंथन्तु विधर्ता चायमधिंपतिश्च ते त्वा सर्वे संविदाना नाकस्य पृष्ठे सुवर्गे लोके यर्जमानं च सादयन्तु॥ (६)

प्रतीची दिङ्गरुतंस्ते देवा अधिपतयश्चत्वारिष्शाचं॥

अयं पुरो हरिंकेशः सूर्यरिश्मस्तस्यं रथगृथ्सश्च रथौंजाश्च

सेनानिग्राम्ण्यौ पुञ्जिकस्थला चं कृतस्थला चांप्प्स्रसौ यातुधानां हेती रक्षा स्मि प्रहेंतिर्यं देक्षिणा विश्वकंर्मा तस्यं रथस्वनश्च रथेंचित्रश्च सेनानिग्राम्ण्यौ मेन्का चं सहजन्या चांप्प्स्रसौ दङ्क्क्वं प्रश्वों हेतिः पौरुषयो वृधः प्रहेंतिर्यं पृश्चाद्विश्वव्यंचास्तस्य रथंप्रोत्श्चासंमरथश्च सेनानिग्राम्ण्यौ प्रम्लोचंन्ती च (७)

अनुस्रोचंन्ती चाफ्स्रसौं सूर्पा हेतिर्व्याघाः प्रहेतिर्यमुंत्तराथ्संयद्वं सेन्जिचं सुषेणंश्च सेनानिग्राम्ण्यौं विश्वाचीं च घृताचीं

चाफ्सरसावापों हेतिर्वातः प्रहेतिर्यमुपर्यवाग्वंसुस्तस्य तार्क्यश्चारिष्टनेमिश्च सेनानिग्रामण्यांवुर्वशीं च पूर्वचित्तिश्चाफ्सरसौ विद्युद्धेतिरंवस्फूर्ज्न्य्रहेतिस्तेभ्यो नमस्ते नो मृडयन्तु ते यम् (८)

द्विष्मो यश्चं नो द्वेष्टि तं वो जम्भे दधाम्यायोस्त्वा सर्दने सादयाम्यवंतरुखायायां नमः समुद्राय नमः समुद्रस्य चक्षंसे परमेष्ठी त्वां सादयतु दिवः पृष्ठे व्यचस्वतीं प्रथंस्वतीं विभूमंतीं प्रभूमंतीं पिर्भूमंतीं दिवं यच्छ दिवं द रह दिवं मा हि रसीर्विश्वंसमे प्रणाणयां व्यानार्योदानारं पविष्यौ निर्वार सर्यस्वाधि

प्राणायांपानायं व्यानायांदानायं प्रतिष्ठायें चरित्राय सूर्यस्त्वाभि पातु मुह्या स्वस्त्या छुर्दिषा शन्तंमेन तयां देवतंयाङ्गिर्स्बद्धुवा सींद। प्रोथदश्वो न यवंसे अविष्यन् यदा मृहः संवरंणाद्धस्थात्। आदंस्य वातो अनुं वाति शोचिरधं स्म ते व्रजनं कृष्णमंस्ति॥ (९) अग्निर्मूर्धा दिवः क्कुत्पितः पृथिव्या अयम्। अपार रेतार्सि जिन्वति॥ त्वामंग्ने पुष्कंरादध्यथंर्वा निरंमन्थत। मूर्घ्नो विश्वंस्य वाघतः॥ अयम्ग्निः संहुस्निणो वाजंस्य शतिनस्पितः। मूर्धा क्वी रंयीणाम्॥ भुवो यज्ञस्य रजंसश्च नेता यत्रां नियुद्धिः सर्चसे शिवाभिः। दिवि मूर्धानं दिधषे सुवर्षां जिह्वामंग्ने चकृषे हव्यवाहम्॥ अबौध्यग्निः समिधा जनांनाम् (१०)

प्रति धेनुमिवायतीमुषासम्। यह्वा इंव प्र व्यामुञ्जिहांनाः प्र भानवंः सिस्रते नाकमच्छं। अवींचाम क्वये मेध्याय वचीं वन्दारुं वृष्णां। गविंष्ठिरो नमसा स्तोममुग्नो दिवीवं रुक्ममुर्व्यश्चमश्रेत्। जनस्य गोपा अंजनिष्ट जागृंविर्ग्निः सुदक्षेः सुविताय नव्यसे। घृतप्रंतीको बृह्ता दिंविस्पृशां द्युमद्वि भांति भरतेभ्यः शुचिंः। त्वामंग्ने अङ्गिरसः (११)

गुहां हितमन्वंविन्दञ्छिश्रियाणं वनेवने। स जांयसे मथ्यमानः सहों महत्त्वामांहुः सहंसस्पुत्रमंङ्गिरः। यज्ञस्यं केतुं प्रथमं पुरोहितमृग्निं नरिश्लिषधस्थे सिनिन्धते। इन्द्रेण देवैः सरथुर् स ब्रुहिषि सीदन्नि होतां यज्ञथाय सुक्रतुः। त्वं चित्रश्रवस्तम् हर्वन्ते विक्षु जन्तवः। शोचिष्केशं पुरुप्रियाग्ने ह्व्याय वोढेवे। सर्खायः सं वंः सम्यश्चमिषम् (१२)

स्तोमं चाुग्रयें। वर्षिष्ठाय क्षितीनामूर्जी नम्ने सहंस्वते।

सः स्मिद्यंवसे वृष्त्रश्चे विश्वांन्यर्य आ। इडस्पदे समिंध्यसे स नो वसून्या भंर। एना वो अग्निं नमंसोर्जो नपांतमा हुंवे। प्रियं चेतिष्ठमर्तिः स्वध्वरं विश्वंस्य दूतम्मृतम्। स योजते अरुषो विश्वभोजसा स दुंद्रवथ्स्वांहृतः। सुब्रह्मां यज्ञः सुशमीं (१३)

वसूनां देव राधो जनांनाम्। उदंस्य शोचिरंस्थादाजुह्वांनस्य मीढुषंः। उद्धूमासों अरुषासों दिविस्पृशः समुग्निमिन्धते नरंः। अग्ने वाजंस्य गोमंत ईशांनः सहसो यहो। अस्मे धेहि जातवेदो मिहु श्रवंः। स इंधानो वसुंष्क्वविर्ग्निरीडेन्यों गिरा। रेवद्स्मभ्यं पुर्वणीक दीदिहि। क्षुपो रांजन्नुत त्मनाग्ने वस्तोंरुतोषसंः। स तिंग्मजम्म (१४)

रक्षसों दह प्रतिं। आ तें अग्न इधीमहि द्युमन्तंं देवाजरम्ं। यद्ध स्या ते पनींयसी समिद्दीदयंति द्यवीष र्रं स्तोतृभ्य आ भेर। आ तें अग्न ऋचा हुविः शुक्रस्यं ज्योतिषस्पते। सुश्चंन्द्र दस्म् विश्पंते हव्यंवाद्गुभ्य र्रं हूयत् इष र्रं स्तोतृभ्य आ भेर। उभे सुश्चन्द्र स्पिषो दर्वीं श्रीणीष आसिन्। उतो न उत्पूंपूर्याः (१५)

सापवा दवा श्राणाव आसाना उता न उत्पुप्याः (१५)
उक्थेषु शवसस्पत् इष ई स्तोतृभ्य आ भरा अग्ने तम्द्याश्वं न
स्तोमैः ऋतुं न भृद्र हिदिस्पृशम्। ऋध्यामां त ओहैंः। अधा ह्यंग्ने
ऋतौर्भृद्रस्य दक्षंस्य साधोः। रथीर्ऋतस्यं बृह्तो बभूथं। आभिष्टे
अद्य गीर्भिर्गृणन्तोऽग्ने दाशेम। प्र ते दिवो न स्तंनयन्ति शुष्माः।

एभिनों अर्कैर्भवां नो अर्वाङ् (१६)

सुवर्न ज्योतिः। अग्ने विश्वेभिः सुमना अनींकैः। अग्निर होतांरं मन्ये दास्वंन्तं वसौः सूनुर सहंसो जातवेदसम्। विप्रं न जातवेदसम्। य ऊर्ध्वयौ स्वध्वरो देवो देवाच्यां कृपा। घृतस्य विभ्रौष्टिमनुं शुक्रशोचिष आजुह्वांनस्य सूर्पिषः। अग्ने त्वन्नो अन्तंमः। उत त्राता शिवो भंव वरूथ्यः। तं त्वां शोचिष्ठ दीदिवः। सुम्नायं नूनमीमहे सर्खिभ्यः। वसुंरग्निर्वसुंश्रवाः। अच्छां निक्षे द्युमत्तंमो रृियं दौः॥ (१७)

जनांनामिङ्गेरस् इषरं सुशर्मी तिग्मजम्भ पुपूर्या अवाङ्कसुंश्रवाः पञ्चं च॥———[४]

इन्द्राग्निभ्यां त्वा स्युजां युजा युंनज्म्याघाराभ्यां तेर्जसा वर्चसोक्थेभिः स्तोमेंभिश्छन्दोंभी रय्यै पोषांय सजातानां मध्यम्स्थेयाय मयां त्वा स्युजां युजा युंनज्म्यम्बा दुला नित्तित्रभ्रयंन्ती मेघयंन्ती वर्षयंन्ती चुपुणीका नामांसि प्रजा-पंतिना त्वा विश्वांभिर्धीभिरुपं दधामि पृथिव्युंदपुरमन्नेन विष्टा मंनुष्यांस्ते गोप्तारोऽग्निर्वियंत्तोऽस्यां तामहं प्र पंद्ये सा (१८)

मे शर्म च वर्म चास्त्विधिद्यौर्न्तिरक्षं ब्रह्मणा विष्टा मुरुतंस्ते गोप्तारो वायुर्वियंत्तोऽस्यां तामहं प्र पंद्ये सा मे शर्म च वर्म चास्तु द्यौरपंराजितामृतेन विष्टादित्यास्ते गोप्तारः सूर्यो वियंत्तो- ऽस्यां तामुहं प्र पंद्ये सा मे शर्म च वर्म चास्तु॥ (१९)

बृह्स्पतिंस्त्वा सादयतु पृथिव्याः पृष्ठे ज्योतिंष्मतीं विश्वंस्मै प्राणायापानाय विश्वं ज्योतिंर्यच्छाग्निस्तेऽधिपतिर्विश्वकर्मा त्वा सादयत्वन्तिरक्षस्य पृष्ठे ज्योतिंष्मतीं विश्वंस्मै प्राणायापानाय विश्वं ज्योतिंर्यच्छ वायुस्तेऽधिपतिः प्रजापंतिस्त्वा सादयतु दिवः पृष्ठे ज्योतिंष्मतीं विश्वंस्मै प्राणायापानाय विश्वं ज्योतिंर्यच्छ परमेष्ठी तेऽधिपतिः पुरोवात्सनिरस्यभूसनिरसि विद्युथ्सनिः (२०) असि स्तुन्यिबुसनिरसि वृष्टिसनिरस्यग्नेर्यान्यंसि देवानां वायोयान्यंस्यन्तिरक्षस्य यान्यंसि देवानांमन्तिरक्षयान्यंस्यन्तिरक्षमस्यन्तिरक्षाय त्वा सिलेलायं त्वा सर्णींकाय त्वा सतींकाय त्वा केतांय त्वा प्रचेतसे

त्वा विवंस्वते त्वा दिवस्त्वा ज्योतिष आदित्येभ्यंस्त्वर्चे त्वां रुचे त्वां चुते त्वां भासे त्वा ज्योतिष आदित्येभ्यंस्त्वर्चे त्वां रुचे त्वां चुते त्वां भासे त्वा ज्योतिषे त्वा यशोदां त्वा यशिस तेजोदां त्वा तेजिस पयोदां त्वा पर्यसि वर्चोदां त्वा वर्चिस द्रविणोदां त्वा द्रविणे सादयामि तेनर्षिणा तेन ब्रह्मणा तयां देवतंयाङ्गिर्स्वद्भुवा सीद॥ (२१)

विद्युथ्सनिर्द्युत्वैकान्नत्रिर्शर्च॥____

[ξ]

भूयस्कृदंसि वरिवस्कृदंसि प्राच्यंस्यूर्ध्वास्यंन्तरिक्ष्यसदंस्यन्तरिक्षे

सीदाफ्सुषदंसि श्येन्सदंसि गृध्रसदंसि सुपर्णसदंसि नाक्सदंसि पृथिव्यास्त्वा द्रविणे सादयाम्यन्तिरक्षस्य त्वा द्रविणे सादयामि दिवस्त्वा द्रविणे सादयामि दिवस्त्वा द्रविणे सादयामि दिशां त्वा द्रविणे सादयामि द्रविणोदां त्वा द्रविणे सादयामि प्राणं मे पाह्यपानं में पाहि व्यानं में (२२)

पाह्यायुंमें पाहि विश्वायुंमें पाहि सूर्वायुंमें पाह्यश्चे यत्ते पर्ष् हन्नाम् तावेहि स॰ रंभावहै पाश्चंजन्येष्वप्येष्यश्चे यावा अयावा एवा ऊमाः सब्दः सगरः सुमेकंः॥ (२३)

व्यानं में द्वात्रिर्श्यच॥————[७]

अग्निनां विश्वाषाद्थ्सूर्येण स्वराद्भत्वा शचीपतिर्ऋष्भेण् त्वष्टां यज्ञेनं मुघवान्दक्षिणया सुवर्गो मृन्युनां वृत्रहा सौहाँचेंन तन्धा अन्नेन गर्यः पृथिव्यासंनोद्दग्भिरंन्नादो वंषद्कारेण्र्दः साम्नां तनूपा विराजा ज्योतिष्मान् ब्रह्मणा सोम्पा गोभिर्युज्ञं दांधार क्षत्रेणं मनुष्यांनश्वेन च रथेन च वृज्यृंतुभिः प्रभुः संवथ्सरेणं परिभूस्तप्सानांधृष्टः सूर्यः सन्तनूभिः॥ (२४)

प्रजापंतिर्मन्सान्धोऽच्छेतो धाता दीक्षाया सिवता भृत्यां पूषा सोमुक्तयण्यां वरुण उपनुद्धोऽसुरः क्रीयमाणो मित्रः

क्रीतः शिपिविष्ट आसांदितो न्रन्धिषः प्रोह्ममाणोऽधिपतिरागंतः प्रजापंतिः प्रणीयमानोऽग्निराग्नीधे बृह्स्पतिराग्नीधात्प्रणीयमान

फल्गुनी नक्षंत्रम् (२६)

यमोऽभिषुंतोऽपूत्पा आंधूयमांनो वायुः पूयमांनो मित्रः क्षीर्श्रीर्म्न्थी संक्तुश्रीर्वैश्वदेव उन्नीतो रुद्र आहुंतो वायुरावृंतो नृचक्षाः प्रतिंख्यातो भृक्ष आगंतः पितृणां नाराश्र्रसोऽसुरात्तः सिन्धुंरवभृथमंवप्रयन्थ्संमुद्रोऽवंगतः सिल्लः प्रप्लुंतः सुवंरुद्दं गृतः॥ (२५)

इन्द्रों हविर्धानेऽदिंतिरासांदितो विष्णुंरुपावह्रियमाणोऽथर्वोपोंत्तो

कृत्तिंका नक्षेत्रमृग्निर्देवताग्ने रुचंः स्थ प्रजापंतेर्धातुः सोमंस्यर्चे त्वां रुचे त्वां द्युते त्वां भासे त्वा ज्योतिषे त्वा रोहिणी नक्षेत्रं प्रजापंतिर्देवतां मृगशीर्षं नक्षेत्रक्ष सोमों देवतार्द्रा नक्षेत्रक्ष रुद्रो देवता पुनर्वसू नक्षेत्रमिदितिर्देवतां तिष्यों नक्षेत्रं बृहस्पतिर्देवतां श्रेषा नक्षेत्रक्ष सर्पा देवतां मघा नक्षेत्रं पितरों देवता

अर्यमा देवता फल्गुंनी नक्षंत्रम्भगों देवता हस्तो नक्षंत्र सिवता देवता चित्रा नक्षंत्रमिन्द्रों देवता स्वाती नक्षंत्रं वायुर्देवता विशांखे नक्षंत्रमिन्द्राग्नी देवतांऽनूराधा नक्षंत्रं मित्रो देवतां रोहिणी नक्षंत्रमिन्द्रों देवतां विचृतौ नक्षंत्रं पितरों देवतांषाढा नक्षंत्रमापों देवतांषाढा नक्षंत्रं विश्वं देवा देवतां श्रोणा नक्षंत्रं विष्णुंदेवता श्रविष्ठा नक्षंत्रं वसंवः (२७)

देवतां श्तिभिष्क्षक्षेत्रमिन्द्रों देवतां प्रोष्ठपदा नक्षेत्रम्ज एकंपाद्देवतां प्रोष्ठपदा नक्षेत्रमहिं ब्रियों देवतां रेवती नक्षेत्रं पूषा देवतांश्वयुजौ नक्षेत्रमिश्वनौ देवतांपभरंणीर्नक्षेत्रं यमो देवतां पूर्णा पश्चाद्यते देवा अदंधुः॥ (२८)

फल्गुंनी नक्षेत्रं वसंवृक्षयंभिश्या [१०] मधुंश्च माधंवश्च वासंन्तिकावृत् शुक्रश्च शुचिंश्च ग्रैष्मांवृत् नमंश्च नभस्यंश्च वार्षिकावृत् इषश्चोर्जश्चे शारदावृत् सहंश्च सहस्यंश्च

नभस्यश्च वाराषकावृत् इषश्चाजश्च शार्दावृत् सहश्च सहस्यश्च हैमन्तिकावृत् तपश्च तपस्यश्च शैशिरावृत् अग्नेरंन्तःश्चेषोऽसि कल्पेतां द्यावांपृथिवी कल्पंन्तामाप ओषंधीः कल्पंन्तामृग्नयः पृथङ्गम् ज्यैष्ठ्यांय सन्नंताः (२९)

येंऽग्नयः समंनसोऽन्त्रा द्यावांपृथिवी शैशिरावृत् अभि कल्पंमाना इन्द्रंमिव देवा अभि सं विशन्तु संयच् प्रचेताश्चाग्नेः सोमंस्य सूर्यस्योग्ना चं भीमा चं पितृणां यमस्येन्द्रंस्य ध्रुवा चं पृथिवी चं देवस्यं सिवृतुर्म्रुतां वर्रुणस्य धर्त्री च धरित्री च मित्रावर्रुणयोर्मित्रस्यं धातुः प्राची च प्रतीची च वसूना॰ रुद्राणाम् (३०)

आदित्यानान्ते तेऽधिंपतयस्तेभ्यो नमस्ते नों मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्चं नो द्वेष्टि तं वो जम्भें दधामि सहस्रंस्य प्रमा असि सहस्रंस्य प्रतिमा असि सहस्रंस्य विमा असि सहस्रंस्योन्मा असि साहस्रोऽसि सहस्राय त्वेमा में अग्न इष्टंका धेनवंः सन्त्वेकां च शतं च सहस्रं चायुतं च (३१)

नियुतंं च प्रयुतं चार्बुदं च न्यंबुदं च समुद्रश्च मध्यं चान्तंश्च परार्धश्चेमा में अग्न इष्टंका धेनवंः सन्तु षष्टिः सहस्रंमयुत्मक्षीयमाणा ऋत्स्थाः स्थंर्तावृधो घृतश्चतो मधुश्चत् ऊर्जस्वतीः स्वधाविनीस्ता में अग्न इष्टंका धेनवंः सन्तु विराजो नामं कामदुघां अमुत्रामुष्मिं होके॥ (३२)

सब्नंता रुद्राणांम्युतं च पश्चंचत्वारि॰शच॥

[88]

स्मिद्दिशामाशयां नः सुवर्विन्मधोरतो मार्धवः पात्वस्मान्। अग्निर्देवो दुष्टरीतुरदाँभ्य इदं क्षत्र रक्षतु पात्वस्मान्। र्थंतर सामिभः पात्वस्मान्गांयत्री छन्दंसां विश्वरूपा। त्रिवृत्नों विष्ठया स्तोमो अहा ससमुद्रो वातं इदमोर्जः पिपर्तु। उग्रा दिशाम्भिभूतिर्वयोधाः शुचिः शुक्रे अहंन्योज्सीनां। इन्द्राधिपितः पिपृतादतों नो मिहं (३३)

क्षृत्रं विश्वतो धारयेदम्। बृहथ्सामं क्षत्रभृद्धूद्धवृष्णियं त्रिष्ठभौजः शुभितमुग्रवीरम्। इन्द्रं स्तोमेन पश्चद्दशेन मध्यमिदं वार्तेन सगरेण रक्ष। प्राची दिशा सहयंशा यशंस्वती विश्वे देवाः प्रावृषाहा स् सुवंविती। इदं क्षत्रं दुष्टरम्स्त्वोजोऽनीधृष्ट सहस्त्रिय सहस्वत्। वैरूपे सामंत्रिह तच्छंकेम् जगंत्यैनं विक्ष्वा वेशयामः। विश्वे देवाः सप्तद्शेनं (३४)

वर्च इदं क्षत्र संतित्वांतमुग्रम्। धूर्ती दिशां क्षत्रमिदं दांधारोपस्थाशांनां मित्रवंदस्त्वोजः। मित्रांवरुणा श्ररदाह्रां चिकिलू अस्मै राष्ट्राय मित्र शर्म यच्छतम्। वैराजे सामृत्रधि मे मनीषानुष्टुभा सम्भृतं वीर्यर्थ सहंः। इदं क्षत्रं मित्रवंदाईदांनु मित्रांवरुणा रक्षंतमाधिपत्यैः। सम्माङ्गिशार सहसामि सहंस्वत्यृतुर्हेम्नतो विष्ठयां नः पिपर्तु। अवस्युवांताः (३५)

बृह्तीर्नु शक्वरीरिमं युज्ञमंवन्तु नो घृताचीः। सुवंविती सुदुधां नः पयंस्वती दिशां देव्यंवतु नो घृताचीं। त्वं गोपाः पुरिशृतोत पश्चाद्वहंस्पते याम्यां युङ्कि वाचम्। ऊर्ध्वा दिशाः रन्तिराशोषधीनाः संवथ्सरेणं सिवता नो अह्नाम। रेवथ्सामातिंच्छन्दा उ छन्दोजांतशत्रुः स्योना नो अस्तु। स्तोमंत्रयस्त्रिःशे भुवंनस्य पित्व विवंस्वद्वाते अभि नंः (३६)

गृणाहि। घृतवंती सवित्राधिपत्यैः पर्यस्वती रन्तिराशां नो अस्त। ध्रुवा दिशां विष्णुप्त्यघोरास्येशांना सहंसो या मनोतां। बृह्स्पतिंमीत्रिश्चोत वायुः संधुवाना वातां अभि नों गृणन्तु। विष्टम्भो दिवो धरुणंः पृथिव्या अस्येशांना जगंतो विष्णुपत्नी। विश्वव्यंचा इषयंन्ती सुभूंतिः शिवा नों अस्त्वदिंतिरुपस्थें। वैश्वानरो नं ऊत्या पृष्टो दिव्यनुं नोऽद्यानुंमित्रिरन्विदंनुमते त्वङ्कयां नश्चित्र आ भुंवत्को अद्य युंङ्के॥ (३७)

मिहं सप्तदुशेनांवस्युवांता अभि नोऽनुं नृश्चतुर्दश च॥———[१२]

नमंस्ते रुद्र नमों हिरंण्यबाहवे नमः सहंमानाय नमं आव्याधिनींभ्यो नमों भुवाय नमों ज्येष्ठाय नमों दुन्दुश्याय नमः सोमाय नमं इरिण्याय द्वापे सहस्राण्येकांदश॥-[१३] नमंस्ते रुद्र नमों भुवाय द्वापे सुप्तविश्वितः॥27॥ नमंस्ते रुद्र तं वो जम्भे द्यामि॥

॥पश्चमः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां चतुर्थकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः॥

नमंस्ते रुद्र मृन्यवं उतो तु इषंवे नमंः। नमंस्ते अस्तु धन्वंने बाहुभ्यांमुत ते नमंः। या तु इषुंः शिवतंमा शिवं बुभूवं ते धनुंः। शिवा शंर्व्यां या तव तयां नो रुद्र मृडय। या ते रुद्र शिवा तुन्रघोरापांपकाशिनी। तयां नस्तुनुवा शन्तंमया गिरिंशन्ताभि चांकशीहि। यामिषुं गिरिशन्त हस्तें (१)

बिम्र्ष्यस्तेवे। शिवां गिरित्र तां कुरु मा हिर्सीः पुरुषं जगंत्। शिवेन वर्चसा त्वा गिरिशाच्छां वदामसि। यथां नः सर्विमिञ्जगंदयक्ष्म र सुमना असंत्। अध्यंवोचदिधवृक्ता प्रथमो दैव्यों भिषक्। अही ईश्व सर्वीञ्चम्भयन्थ्सर्वीश्व यातुधान्यः। असौ यस्ताम्रो अरुण उत बुभुः सुमङ्गलः। ये चेमा र रुद्रा अभितों दिक्षु (२)

श्रिताः संहस्रशोऽवैषा है हेर्ड ईमहे। असौ योंऽवसपंति नीलंग्रीवो विलोहितः। उतैनं गोपा अंदशन्नदंशन्नदहार्यः। उतैनं विश्वां भूतानि स दृष्टो मृंडयाति नः। नमों अस्तु नीलंग्रीवाय सहस्राक्षायं मीदुषें। अथो ये अंस्य सत्वांनोऽहं तेभ्योंऽकरं नमंः। प्र मृंश्च धन्वंनस्त्वमुभयोरार्नियोर्ज्याम्। याश्चं ते हस्त इषंवः (३) परा ता भंगवो वप। अवतत्य धनुस्त्व सहंस्राक्ष शतेषुधे। निशीर्यं शुल्यानां मुखां शिवो नः सुमनां भव। विज्यं धनुः कपर्दिनो विशंल्यो बाणंवा ५ उत्। अनेशन्नस्येषंव आभुरंस्य निषङ्गर्थिः। या ते हेतिर्मीदुष्टम हस्ते बभूवं ते धनुः। तयास्मान् विश्वतस्त्वमयक्षमया

परिं ब्युजा नर्मस्ते अस्त्वायुंधायानांतताय धृष्णवें। उभाभ्यांमुत ते नमों बाहुभ्यां तव धन्वंने। परि ते धन्वंनो हेतिरुस्मान्वृंणक्त विश्वतंः। अथो य इंषुधिस्तवारे अस्मन्नि धेहि तम्॥ (४)

नमो हिरंण्यबाहवे सेनान्यें दिशां च पतंये नमो नमों वृक्षेभ्यो हरिकेशेभ्यः पशूनां पत्तेये नमो नमः सस्पिश्चराय त्विषीमते पथीनां पर्तये नमो नमों बस्लुशायं विव्याधिनेऽन्नांनां पर्तये नमो नमो हरिकेशायोपवीतिने पुष्टानां पतंये नमो नमो भ्वस्यं हेत्यै

हस्तें दिक्ष्विषंव उुभाभ्यां द्वाविर्श्यातिश्च॥______

जर्गतां पतिये नमो नमों रुद्रायातताविने क्षेत्राणां पतिये नमो नर्मः सूतायाहन्त्याय वनानां पतिये नमो नर्मः (५) रोहिताय स्थपतंये वृक्षाणां पतंये नमो नमो मुन्निणे वाणिजाय कक्षाणां पत्रेये नम्गे नमों भुवन्तयें वारिवस्कृतायौषंधीनां पत्रेये नम्गे

नमं उच्चेघोंषायाऋन्दयंते पत्तीनां पतंये नमो नमः कृथ्स्नवीताय धावंते सत्वंनां पतंये नमः॥ (६)

वनानां पतंये नमो नम् एकान्नत्रिष्ट्शाचं॥————[२]

नमुः सहंमानाय निव्याधिनं आव्याधिनीनां पतंये नमो नमः

ककुभायं निष्क्षिणें स्तेनानां पतंये नमो नमों निष्क्षिणं इष्धिमते तस्कराणां पतंये नमो नमो वश्चते परिवश्चते स्तायूनां पतंये नमो नमो विचरवें परिचरायारंण्यानां पतंये नमो नमेः सृकाविभ्यो जिघा स्मन्धो मुष्णतां पतंये नमो नमों ऽसिमन्धो नक्तं चर्रन्धः प्रकृन्तानां पतंये नमो नमें उष्णीषिणें गिरिचरायं कुलुश्चानां पतंये नमो नमेः (७)

कुलुश्चनां पत्ते नमो नमोऽश्वंपतिन्युक्षीणि चा ————[३] नमं आव्याधिनींभ्यो विविध्यंन्तीभ्यश्च वो नमो नम् उगंणाभ्यस्तृ रहृतीभ्यश्च वो नमो नमो गृथ्सेभ्यो गृथ्सपतिभ्यश्च वो नमो नमो वातेंभ्यो व्रातंपतिभ्यश्च वो नमो नमो गृणेभ्यो गृणपंतिभ्यश्च वो नमो नमो विरूपेभ्यो विश्वरूपेभ्यश्च वो नमो नमो महन्द्राः क्षुष्ठकेभ्यंश्च वो नमो नमो र्थिभ्योऽर्थेभ्यंश्च वो नमो नमो नमो रथेंभ्यः (९)

रथंपतिभ्यश्च वो नमो नमुः सेनाभ्यः सेनानिभ्यंश्च वो नमो नमः

क्षत्तभ्यः सङ्ग्रहीतृभ्यंश्च वो नमो नमस्तक्षंभ्यो रथकारेभ्यंश्च वो नमो नमः कुलालेभ्यः कुमरिभ्यश्च वो नमो नमः पुञ्जिष्टेभ्यो निषादेभ्यंश्च वो नमो नमो नमो इषुकृज्यो धन्वकृज्यंश्च वो नमो नमो मृगयुभ्यः श्वनिभ्यंश्च वो नमो नमो नमः श्वभ्यः श्वपंतिभ्यश्च वो नमः॥ (१०)

नमों भ्वायं च रुद्रायं च नमः शुर्वायं च पशुपतंये च नम्। नीलंग्रीवाय च शितिकण्ठांय च नमः कपर्दिने च व्युंप्तकेशाय च

नमंः सहस्राक्षायं च शतधंन्वने च नमों गिरिशायं च शिपिविष्टायं च नमों मीदुष्टंमाय चेषुंमते च नमों हुस्वायं च वामनायं च नमों बृह्ते च वर्षीयसे च नमों वृद्धायं च संवृध्वंने च (११) नमो अग्नियाय च प्रथमायं च नमं आशवें चाजिरायं च

नम्। आष्रवाय च प्रयमाय च नम् आश्व चार्जराय च नम्ः शीघ्रियाय च शीभ्याय च नम् ऊर्म्याय चावस्वन्याय च नमः स्रोतस्याय च द्वीप्याय च॥ (१२)

मुं वृध्वेने च पर्श्वविश्यतिश्व॥_____[५]

नमों ज्येष्ठायं च किन्छायं च नमः पूर्वजायं चापर्जायं च नमों मध्यमायं चापगृत्भायं च नमों जघन्यांय च बुध्रियाय च नमः सोभ्यांय च प्रतिसर्याय च नमो याम्यांय च क्षेम्यांय च नमं उर्वर्याय च खत्यांय च नमः श्लोक्यांय चावसान्यांय च नमो बन्यांय च कक्ष्यांय च नमः श्रुवायं च प्रतिश्रुवायं च (१३) नमं आशुषेणाय चाशुरंथाय च नमः शूरांय चावभिन्दते च नमों वृर्मिणे च वरूथिने च नमों बिल्मिने च कव्चिने च नमः श्रुतायं च श्रुतसेनायं च॥ (१४)

प्रतिभुवाय च पश्चविश्वतिश्वा———[६] नमो दुन्दुभ्याय चाहन्न्याय च नमो धृष्णवे च प्रमृशायं च नमो गर्य च पहिताय च नमो निषङ्गों चेषधिमते च नमंस्तीक्ष्णेषंवे

दूतायं च प्रहिताय च नमों निष्क्षिणे चेषुधिमतें च नमंस्तीक्ष्णेषंवे चायुधिनें च नमंः स्वायुधायं च सुधन्वंने च नमः सुत्यांय च पथ्यांय च नमंः काट्यांय च नीप्यांय च नमः सूद्यांय च सर्स्यांय च नमों नाद्यायं च वैशन्तायं च (१५)

नमः कूप्यांय चावट्यांय च नमो वर्ष्यांय चावर्ष्यायं च नमों मेष्यांय च विद्युत्यांय च नमं ईप्रियांय चात्प्यांय च नमो वात्यांय च रेष्मियाय च नमों वास्तव्यांय च वास्तुपायं च॥ (१६)

च रेष्मियाय च नमो वास्त्व्याय च वास्तुपायं च॥ (१६)

वेश्वनायं च विश्वनायं च विश्वनायं च

नमः सोमाय च रुद्रायं च नमंस्ताम्रायं चारुणायं च नमंः शुंगायं च पशुपतंये च नमं उग्रायं च भीमायं च नमों अग्रेवधायं च दूरेवधायं च नमों हुन्ने च हनीयसे च नमों वृक्षेभ्यो हिरंकेशेभ्यो नमंस्ताराय नमः शम्भवं च मयोभवं च नमः शङ्करायं च मयस्करायं च नमः शिवायं च शिवतंराय च (१७)

नमुस्तीर्थ्याय चु कूल्याय चु नमः पार्याय चावार्याय चु नमः

प्रतरंणाय चोत्तरंणाय च नर्म आतार्याय चालाद्यांय च नमः शष्याय च फेन्यांय च नर्मः सिकत्यांय च प्रवाह्यांय च॥ (१८)

श्वतंत्रय च विर्श्वचं — [८]
नमं इरिण्याय च प्रपृथ्याय च नमः कि श्रीलायं च क्षयंणाय
नमः कपर्दिने च पलस्त्रयं च नमो गोष्ठाय च ग्रहाय च

च नमः कपर्दिने च पुलस्तये च नमो गोष्ठ्याय च गृह्याय च नमस्तल्प्याय च गेह्याय च नमः काट्याय च गह्वरेष्ठायं च नमो हद्य्याय च निवेष्य्याय च नमः पाश्सव्याय च रजस्याय च नमः शुष्क्याय च हिर्देत्याय च नमो लोप्याय चोलप्याय च (१९)

नमं ऊर्व्याय च सूर्म्याय च नमः पृण्याय च पर्णशृद्याय च नमोऽपगुरमाणाय चाभिघृते च नमं आक्खिद्ते चं प्रक्खिद्ते च नमों वः किरिकेभ्यों देवाना ह हृदंयेभ्यो नमों विक्षीणकेभ्यो नमों विचिन्वत्केभ्यो नमं आनिर्हतेभ्यो नमं आमीवत्केभ्यः॥ (२०)

द्रापे अन्धंसस्पते दरिंद्रन्नीलंलोहित। एषां पुरुषाणामेषां पंशूनां मा भेमिरो मो एषां किं चनामंमत्। या ते रुद्र शिवा तुनूः शिवा विश्वाहंभेषजी। शिवा रुद्रस्यं भेषजी तयां नो मृड जीवसैं। इमार

रुद्रायं त्वसं कप्रदिने क्षयद्वीराय प्र भंरामहे मृतिम्। यथां नः शमसंद्विपदे चतुंष्पदे विश्वं पुष्टम्ग्रामें अस्मिन्न (२१)

अनांतुरम्। मृडा नों रुद्रोत नो मयंस्कृधि क्षयद्वीराय नमंसा

विधेम ते। यच्छं च योश्च मनुंरायजे पिता तदंश्याम् तवं रुद्र प्रणीतौ। मा नों महान्तंमुत मा नों अर्भकं मा न उक्षंन्तमुत मा ने उक्षितम्। मा नों वधीः पितरं मोत मातरंं प्रिया मा नंस्तनुवंः (२२)

रुद्र रीरिषः। मा नंस्तोके तनये मा न आयंषि मा नो गोषु मा नो अश्वेष रीरिषः। वीरान्मा नो रुद्र भामितो वंधीर्ह्विष्मंन्तो नमंसा विधेम ते। आरात्तें गोघ्र उत पूरुषघ्ने क्षयद्वीराय सुम्रम्से ते अस्तु। रक्षां च नो अधि च देव ब्रूह्मधां च नः शर्म यच्छ द्विबर्हाः। स्तुहि (२३)

श्रुतं गंर्तसदं युवांनं मृगं न भीममुंपहृत्रुमुग्रम्। मृडा जरित्रे रुंद्र स्तवांनो अन्यं ते अस्मिन्नि वंपन्तु सेनाः। परि णो रुद्रस्यं हेतिर्वृणक्तु परि त्वेषस्यं दुर्मृतिरघायोः। अवं स्थिरा मघवंद्र्यस्तनुष्व् मीढ्वंस्तोकाय तनयाय मृडय। मीढ्वंष्टम् शिवंतम शिवो नः सुमनां भव। प्रमे वृक्ष आयुंधं निधाय कृत्तिं वसांन आ चंरु पिनांकम् (२४)

बिश्रदा गंहि। विकिरिद विलोहित नर्मस्ते अस्तु भगवः। यास्ते सहस्र १ हेतयोऽन्यमस्मन्नि वंपन्तु ताः। सहस्राणि सहस्रधा बांहुवोस्तवं हेतयः। तासामीशांनो भगवः पराचीना मुखां कृधि॥ (२५)

अस्मिः स्तुन्वःं स्तुहि पिनांकुमेकान्नत्रिष्ट्शाचं॥_____[१०]

सहस्रयोजनेऽव धन्वांनि तन्मसि। अस्मिन्मंहत्यंर्णवेंऽन्तरिक्षे भवा अधि। नीलंग्रीवाः शितिकण्ठाः शर्वा अधः क्षेमाचराः। नीलंग्रीवाः शितिकण्ठा दिवर्५ रुद्रा उपंश्रिताः। ये वृक्षेषुं सस्पिञ्जरा नीलंग्रीवा विलोहिताः। ये भूतानामधिपतयो विशिखासः कपर्दिनः। ये अन्नेषु विविध्यंन्ति पात्रेषु पिबंतो जनान्। ये पथां पंथिरक्षंय ऐलबृदा यव्युर्धः। ये तीर्थानि (२६)

सुहस्राणि सहस्रशो ये रुद्रा अधि भूम्याम्। तेषा ५

प्रचरन्ति सृकावंन्तो निष्क्षिणंः। य एतावंन्तश्च भूयार्सश्च दिशों रुद्रा विंतस्थिरे। तेषार्ं सहस्रयोजनेऽव धन्वांनि तन्मसि। नमों रुद्रेभ्यो ये पृंथिव्यां यैंऽन्तरिंक्षे ये दिवि येषामन्नं वातों वर्षमिषंवस्तेभ्यो दश प्राचीर्दशं दक्षिणा दशं प्रतीचीर्दशोदींचीर्दशोध्वस्तिभ्यो नमस्ते नो मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्चं नो द्वेष्टि तं वो जम्भें दधामि (२७)

तीर्थानि यश्च षट्वं॥=

[अश्मृन् य इमोदेनमा्शुः प्राचीं जीुमूर्तस्य यदर्जन्दो मा नी मित्रो ये वाजिनं नवं (९)

अश्मंन्मनोयुजुं प्राचीमनु शर्म यच्छतु तेषांमुभिगूर्तिः षद्वंत्वारिश्शत्। अश्मंन् हुविष्मान्॥]

॥षष्ठमः प्रश्नः॥

॥तैत्तिरीयसंहितायां चतुर्थकाण्डे षष्ठमः प्रश्नः॥

अश्मन्नूर्जं पर्वते शिश्रियाणां वाते पूर्जन्ये वरुणस्य शुष्में। अद्भ्य ओषंधीभ्यो वनस्पतिभ्योऽधि सम्भृतां तां न इष्मूर्जं धत्त मरुतः स॰रराणाः। अश्मर्श्स्ते क्षुद्मुं ते शुगृंच्छतु यं द्विष्मः। समुद्रस्यं त्वाऽवाक्याग्ने परि व्ययामिस। पावको अस्मभ्यर्थ शिवो भव। हिमस्यं त्वा जरायुणाग्ने परि व्ययामिस। पावको अस्मभ्यर्थ शिवो भव। उपं (१)

ज्मन्नुपं वेत्सेऽवंत्तरं नदीष्वा। अग्ने पित्तम्पामंसि। मण्डूंकि ताभिरा गंहि सेमं नो यज्ञम्। पावकवंणं १ शिवं कृंधि। पावक आ चितयंन्त्या कृपा। क्षामंत्रुरुच उषसो न भानुनां। तूर्वन्न यामन्नेतंशस्य नू रण आ यो घृणे। न तंतृषाणो अजरंः। अग्ने पावक रोचिषां मन्द्रयां देव जिह्नयां। आ देवान् (२)

वृक्षि यिक्षं च। स नंः पावक दीदिवोऽग्ने देवा । इहा वह। उपं यज्ञ । हिवश्चं नः। अपामिदं न्ययंन । समुद्रस्यं निवेशंनम्। अन्यं ते अस्मत्तंपन्तु हेतयः पावको अस्मभ्य । शिवो भंव। नमस्ते हरसे शोचिषे नमस्ते अस्त्वर्चिषं। अन्यं ते अस्मत्तंपन्तु हेतयः पावको अस्मभ्य । शिवो भंव। नृषदे वट् (३)

अपसुषदे वड्वनसदे वड्वरिह्षदे वट्टर्सुवर्विदे वट। ये देवा

देवानां यज्ञियां यज्ञियांना संवथ्सरीण मुपं भागमासंते। अहुतादों हिविषों यज्ञे अस्मिन्थ्स्वयं जुंहुध्वं मधुंनो घृतस्यं। ये देवा देवेष्वधिं देवत्वमायन् ये ब्रह्मणः पुरण्तारों अस्य। येभ्यो नर्ते पर्वते धाम किं चन न ते दिवो न पृंथिव्या अधि स्नुषुं। प्राणदाः (४)

अपानदा व्यानदाश्चेक्षुर्दा वर्चोदा वरिवोदाः। अन्यं ते अस्मत्तंपन्तु हेतयः पावको अस्मभ्य शिवो भव। अग्निस्तिग्मेनं शोचिषा यश्सद्विश्वं न्यंत्रिणम्। अग्निर्नो वश्सते रियम्। सैनानीकेन सुविदत्रो अस्मे यष्टां देवाश आयंजिष्ठः स्वस्ति। अदंब्यो गोपा उत नंः परस्पा अग्नै द्युमदुत रेविद्देदीहि॥ (५)

उपं देवान वद्गांण्याश्चतंश्वत्वारिश्शव॥——[१] य इमा विश्वा भुवनानि जुह्बदृषिर्होतां निषसादां पिता नः। स आशिषा द्रविणमिच्छमानः परमच्छदो वर आ विवेश। विश्वकर्मा

मनंसा यद्विहांया धाता विधाता पंरमोत सन्दक्। तेषामिष्टानि समिषा मंदन्ति यत्रं सप्तर्षीन्यर एकंमाहुः। यो नंः पिता जनिता यो विधाता यो नंः सतो अभ्या सञ्जजानं। (६)

यो देवानों नामधा एकं एव तर संम्प्रश्ञं भुवंना यन्त्यन्या। त आयंजन्त द्रविण्र् समंस्मा ऋषयः पूर्वे जरितारो न भूना। असूर्ता सूर्ता रजंसो विमाने ये भूतानि समकृण्वन्निमानि। न तं विदाथ य इदं जजानान्यद्युष्माकुमन्तरं भवाति। नीहारेण प्रावृता जल्प्यां चासुतृपं उक्थशासंश्चरन्ति। परो दिवा पर एना (७)

आपो यत्रं देवाः समगंच्छन्त विश्वं। तिमद्गर्भं प्रथमं दंध्र आपो यत्रं देवाः समगंच्छन्त विश्वं। अजस्य नाभावध्येकमर्पितं यस्मित्रिदं विश्वं भुवंनमिधं श्रितम्। विश्वकर्मा ह्यजंनिष्ट देव आदिद्गन्थवां

पृथिव्या पुरो देवेभिरसुंरै्गुहा यत्। कः स्विद्गर्भं प्रथमं दंध्र

अंभविद्वृतीयंः। तृतीयंः पिता जंनितौषंधीनाम् (८)
अपां गर्भं व्यंदधात्पुरुत्रा। चक्षुंषः पिता मनंसा हि धीरों घृतमेंने
अजनुत्रन्नंमाने। यदेदन्ता अदंद ५ हन्त पूर्व आदिद्यावांपृथिवी
अंप्रथेताम्। विश्वतंश्वक्षुरुत विश्वतोंमुखो विश्वतोंहस्त उत

अप्रथताम्। विश्वतश्चक्षुरुत विश्वतीमुखी विश्वतीहस्त उत विश्वतंस्पात्। सं बाहुभ्यां नर्मित् सम्पतंत्रैर्द्यावांपृथिवी जनयं देव एकः। किः स्विदासीदिधिष्ठानमारम्भणं कत्मिश्स्वित्कमांसीत्। यदी भूमिं जनयत्त्रं (९) विश्वकंमां वि द्यामौर्णौन्महिना विश्वचंक्षाः। किः स्विद्वनं

विश्वकर्मा वि धामाणान्माह्ना विश्वविद्याः। कि हे स्विद्वन् क उ स वृक्ष आंसी्द्यतो द्यावांपृथिवी निष्टतृक्षुः। मनींषिणो मनसा पृच्छतेदु तद्यद्ध्यतिष्टद्भुवंनानि धारयत्रं। या ते धामांनि परमाणि यावमा या मध्यमा विश्वकर्मत्रुतेमा। शिक्षा सर्खिभ्यो ह्विषि स्वधावः स्वयं यंजस्व तनुवं जुषाणः। वाचस्पतिं विश्वकर्माणमृतयें (१०) मनोयुजं वाजें अद्या हुंवेम। स नो नेदिंष्ठा हवंनानि जोषते विश्वशंम्भूरवंसे सा्धुकंमां। विश्वंकर्मन् ह्विषां वावृधानः स्वयं यंजस्व त्नुवं जुषाणः। मुह्यंन्त्वन्ये अभितः सप्न्नां इहास्माकं मुघवां सूरिरंस्तु। विश्वंकर्मन् ह्विषा वर्धनेन त्रातार्मिन्द्रंमकृणोरवध्यम्। तस्मै विशः समनमन्त पूर्वीर्यमुग्रो विह्वयो यथासंत्। समुद्रायं वयुनांय सिन्धूंनां पत्ये नमः। नदीना सर्वांसां पित्रे जुंहुता विश्वकंमणे विश्वाहामंत्र्यं हिवः॥ (११)

ज्जानेनोपंधीनां भूमिं ज्नयंत्रुतये नमो नवं चा——[२] उदेनमृत्तरां न्याग्ने घृतेनाहुत। रायस्पोषेण स॰ सृंज प्रजयां च धनेन च। इन्द्रेमं प्रंतरां कृधि सजातानांमसद्वशी। समेनं वर्चसा सृज देवेभ्यों भाग्धा अंसत्। यस्यं कुर्मो ह्विर्गृहे तमंग्ने वर्धया त्वम्। तस्मै देवा अधि ब्रवन्नयं च ब्रह्मण्स्पतिः। उद्ं त्वा विश्वे देवाः (१२)

अश्रे भरंन्तु चित्तिभिः। स नो भव शिवतंमः सुप्रतीको विभावंसुः। पश्च दिशो देवींर्य्ज्ञमंवन्तु देवीरपामितिं दुर्मृतिं बार्धमानाः। रायस्पोषं युज्ञपंतिमाभजंन्तीः। रायस्पोषे अधि युज्ञो अंस्थाथ्समिद्धे अग्नावधि मामहानः। उक्थपंत्र ईड्यो गृभीतस्तृप्तं घर्मं परिगृह्यांयजन्त। ऊर्जा यद्यज्ञमशंमन्त देवा दैव्यांय धूर्ते जोष्ट्रें। देव्श्रीः श्रीमंणाः श्तपंयाः (१३) परिगृह्यं देवा यज्ञमांयत्र्। सूर्यंरिष्टम्र्हिरिकेशः पुरस्तांध्सिविता ज्योतिरुदंया अजंस्रम्। तस्यं पूषा प्रंसवं यांति देवः सम्पश्यन्विश्वा भुवंनानि गोपाः। देवा देवेभ्यों अध्वर्यन्तों अस्थुर्वीत शंमित्रे शंमित्रे शंमिता यज्ञध्यैं। तुरीयों यज्ञो यत्रं हृव्यमेति ततः पावका आशिषों नो जुषन्ताम्। विमानं पृष दिवो मध्यं आस्त आपप्रिवात्रोदंसी अन्तरिक्षम्। स विश्वाचीर्मि (१४)

चृष्टे घृताचीरन्तरा पूर्वमपरं च केतुम्। उक्षा संमुद्रो अंग्रुणः सुंपूर्णः पूर्वस्य योनिं पितुरा विवेशः। मध्ये दिवो निहितः पृष्टिञ्रश्मा वि चंक्रमे रजेसः पात्यन्तौं। इन्द्रं विश्वां अवीवृधन्थ्समुद्रव्यंचसं गिरेः। र्थीतंम रर्थीनां वाजांना ए सत्पंतिम्पतिम्। सुम्रहूर्यक्तो देवा र आ चं वक्षद्यक्षंद्रग्निर्देवो देवा र आ चं वक्षत्। वाजंस्य मा प्रस्वनौंद्राभेणोदंग्रभीत्। अथां सप्रता ए इन्द्रों मे निग्राभेणाधंरा र अकः। उद्गाभं चं निग्राभं च ब्रह्मं देवा अंवीवृधन्न। अथां सप्रतानिन्द्राग्नी मे विषूचीनान्व्यंस्यताम्॥ (१५)

वृवाः श्वपंया अभि वाजस्य पिंद्विरंशितिश्वा——[3]
आशुः शिशांनो वृष्भो न युध्मो घंनाघनः क्षोभंणश्चर्षणीनाम्।
सङ्कान्देनोऽनिमिष एंकवीरः श्वतः सेनां अजयथ्साकिमन्द्रंः।
संक्रन्देनेनानिमिषेणं जिष्णुनां युत्कारेणं दुश्च्यवनेनं धृष्णुनां।
तदिन्द्रेण जयत् तथ्संहध्वं युधो नर् इषुंहस्तेन् वृष्णाः। स
इषुंहस्तैः स निष्ङ्गिभिर्वृशी सङ्स्रष्टा स युध् इन्द्रों गुणेनं।

स्रमृष्ट्रजिथ्सोम्पा बांहुशुर्ध्यूर्ध्वधंन्वा प्रतिहिताभिरस्ताः। बृहंस्पते परि दीय (१६)

रथेन रक्षोहामित्रारं अपुबाधंमानः। प्रभुञ्जन्थ्सेनाः प्रमृणो युधा जयंत्रस्माकंमेध्यविता रथांनाम्। गोत्रभिदं गोविदं वज्रंबाहुं जयंन्तमज्मं प्रमृणन्तमोजंसा। इमर संजाता अनुं वीरयध्वमिन्द्ररं सखायोऽनु सर रंभध्वम्। बलुविज्ञायः स्थविरः प्रवीरः सहंस्वान् वाजी सहमान उग्रः। अभिवीरो अभिसंत्वा सहोजा जैत्रंमिन्द्र रथमा तिष्ठ गोवित्। अभि गोत्राणि सहंसा गाहंमानोऽदायः (१७)

वीरः श्तमंन्युरिन्द्रेः। दुश्चवनः पृंतनाषाडंयुध्यौंऽस्माक् र सेनां अवतु प्र युथ्स्। इन्द्रं आसां नेता बृह्स्पतिर्दक्षिणा यज्ञः पुर एंतु सोमः। देवसेनानांमभिभञ्जतीनां जयन्तीनां मुरुतों यन्त्वग्रैं। इन्द्रंस्य वृष्णो वर्रुणस्य राज्ञं आदित्यानां मुरुतार् शर्ध उग्रम्। महामनसां भुवनच्यवानां घोषों देवानां जयंतामुदंस्थात्। अस्माक्मिन्द्रः समृतेषु ध्वजेष्वस्माकं या इषंवस्ता जंयन्तु। (१८)

अस्माकं वीरा उत्तरे भवन्त्वस्मानं देवा अवता हवेषु। उद्धर्षय मघवन्नायुंधान्युथ्मत्वंनां मामकानां महार्रसि। उद्घंत्रहन्वाजिनां वार्जिनान्युद्रथानां जयंतामेतु घोषंः। उप् प्रेत् जयंता नरः स्थिरा वंः सन्तु बाहवंः। इन्द्रों वः शर्म यच्छत्वनाधृष्या यथासंथ। अवंसृष्टा परां पत् शरंब्ये विश मैषां कं चनोच्छिंषः। मर्माणि ते वर्मभिश्छादयामि सोमंस्त्वा राजामृतेनाभि वंस्ताम्। उरोवंरीयो वरिवस्ते अस्तु जयंन्तं त्वामन् मदन्तु देवाः। यत्रं बाणाः सम्पतंन्ति कुमारा विशिखा इंव। इन्द्रों नस्तत्रं वृत्रहा विश्वाहा शर्म यच्छतु॥ (२०)

क्ष्य व्यये जंयन्विमित्र्य चंत्विष्ट्रश्चं॥———[४] प्राचीमन् प्रदिश्ं प्रेहिं विद्वानुग्नेरंग्ने पुरो अंग्निर्भवेह। विश्वा आशा दीद्यांनो वि भाह्यूर्जं नो धेहि द्विपदे चतुंष्पदे। ऋमंध्वमृग्निना

नाकमुख्य १ हस्तेषु बिभ्रंतः। दिवः पृष्ठः सुवंर्गत्वा मिश्रा देवेभिराद्धम्। पृथिव्या अहमुदन्तरिक्षमार्रुहम्न्तरिक्षाद्विवमार्रुहम्। दिवो नाकस्य पृष्ठाथ्सुवर्ज्योतिरगाम् (२१)

अहम्। सुवर्यन्तो नापैक्षन्त आ द्यार रोहन्ति रोदंसी। यज्ञं ये विश्वतोधार् सुविद्वारसो वितेनिरे। अग्ने प्रेहिं प्रथमो देवयतां चक्षेर्देवानांमुत मर्त्यानाम्। इयेक्षमाणा भृगुंभिः स्जोषाः सुवर्यन्तु यज्ञमानाः स्वस्ति। नक्तोषासा समनसा विरूपे धापयेते शिशुमेकर् समीची। द्यावा क्षामां रुक्तो अन्तर्विभांति देवा अग्निं धारयन्द्रविणोदाः। अग्ने सहस्राक्ष (२२)

शृत्मूर्धञ्छ्तं तें प्राणाः सहस्रंमपानाः। त्व॰ सांहुस्रस्यं राय ईिशिषे तस्मैं ते विधेम् वाजांय स्वाहां। सुपूर्णोऽसि गुरुत्मांन्पृथिव्याः सींद पृष्ठे पृंथिव्याः सींद भासान्तरिक्षमा पृण ज्योतिषा दिवमुत्तंभान तेजंसा दिश उद्दृर्ह। आजुह्वानः सुप्रतीकः पुरस्तादग्ने स्वां योनिमा सींद साध्या। अस्मिन्थ्स्थस्थे अध्युत्तंरिस्मिन्विश्वं देवाः (२३)

यजंमानश्च सीदत। प्रेखों अग्ने दीदिहि पुरो नोऽजंस्रया सूर्म्यां यिषष्ठ। त्वा १ शर्श्वन्तु उपं यिन्ति वाजाः। विधेमं ते पर्मे जन्मंत्रग्ने विधेम् स्तोमैरवंरे स्थस्थें। यस्माद्योनेंरुदारिंथा यजे तं प्र त्वे ह्वी १ षि जुहुरे सिमेंद्धे। ता १ संवितुर्वरेण्यस्य चित्रामाहं वृणे सुमृतिं विश्वजन्याम्। यामंस्य कण्वो अदुंह्त्प्रपीना १ सहस्रंधाराम् (२४)

पर्यसा महीं गाम्। सप्त ते अग्ने स्मिधः सप्त जिह्वाः स्प्तर्षयः सप्त धामं प्रियाणि। स्प्त होत्राः सप्तधा त्वां यजन्ति सप्त योनीरा पृणस्वा घृतेनं। ईटङ्कांन्याटङ्कें ताटङ्कं प्रतिटङ्कं मितश्च सं मितश्च सभंराः। शुक्रज्योतिश्च चित्रज्योतिश्च सत्यज्योतिश्च ज्योतिष्माः श्च सत्यश्चर्त्तपाश्चात्यर्रहाः। (२५)

ऋत्जिचं सत्यजिचं सेन्जिचं सुषेणश्चान्त्यंमित्रश्च दूरेअंमित्रश्च गुणः। ऋतश्चं सृत्यश्चं ध्रुवश्चं ध्रुणश्च धृतां चं विधृतां चं विधार्यः। ईदक्षांस एतादक्षांस ऊ षु णंः सदक्षांसः प्रतिसदक्षास एतन। मितासंश्च सं मितासश्च न ऊतये सभरसो मरुतो युज्ञे अस्मिन्निन्द्रं दैवीर्विशों मुरुतोऽनुंवर्त्मानो यथेन्द्रं दैवीर्विशों मुरुतोऽनुंवर्त्मान एविम्ममं यजंमानं दैवींश्च विशो मानुषिश्चानुंवर्त्मानो भवन्तु॥ (२६)
अगार सहस्राक्ष देवाः सहस्रंथारामत्यर्रहा अनुंवर्त्मानः षोडंश च॥————[५]

जीमूर्तस्येव भवति प्रतींकं यद्वर्मी याति समदामुपस्थैं।

अनांविद्धया तुनुवां जयु त्व॰ स त्वा वर्मणो महिमा पिंपर्तु। धन्वंना गा धन्वंनाजिं जंयेम धन्वंना तीव्राः समदों जयेम। धनुः

षष्ठमः प्रश्नः (काण्डम् ४)

शत्रोंरपकामं कृंणोति धन्वंना सर्वाः प्रदिशों जयेम। वृक्ष्यन्तीवेदा गंनीगन्ति कर्णं प्रिय॰ सर्खायं परिषस्वजाना। योषेव शिङ्के वितृताधि धन्वन्नं (२७)

ज्या इय समेने पारयंन्ती। ते आचरंन्ती समेनेव योषां मातेवं पुत्रं बिंभृतामुपस्थैं। अप शत्र न्विध्यता संविदाने आर्त्री इमे विष्फुरन्ती अमित्रान्। बह्बीनां पिता बहुरंस्य पुत्रश्चिश्चा कृणोति समेनावगत्यं। इषुधिः सङ्काः पृतंनाश्च सर्वाः पृष्ठे निनंद्धो जयति प्रसूतः। रथे तिष्ठंन्नयति वाजिनंः पुरो यत्रंयत्र कामयंते सुषार्थिः। अभीशूंनां महिमानम् (२८)

प्नायत् मनः पृश्चादनुं यच्छन्ति रुश्मयः। तीव्रान्धोषाँन्कुण्वते वृषंपाणयोऽश्वा रथेभिः सह वाजयंन्तः। अवक्रामंन्तः प्रपंदैर्मित्राँन्श्चिणन्ति शत्रूर्रनंपव्ययन्तः। रुथवाहंनर ह्विरंस्य नाम यत्रायुंधं निहिंतमस्य वर्म। तत्रा रथमुपं शग्मर संदेम

विश्वाहां वयर सुंमनस्यमानाः। स्वादुष्र्सर्दः पितरों वयोधाः कृच्छ्रेश्रितः शक्तीवन्तो गभीराः। चित्रसेना इषुंबला अमृधाः स्तोवीरा उरवों व्रातसाहाः। ब्राह्मणासः (२९)

पितंरः सोम्यांसः शिवं नो द्यावांपृथिवी अंनेहसाँ। पूषा नंः पातु दुरितादंतावृधो रक्षा मार्किर्नो अघशर्रस ईशत। सुपूर्णं वंस्ते मृगो अंस्या दन्तो गोभिः सन्नद्धा पतित प्रसूता। यत्रा नरः सं च वि च द्रवंन्ति तत्रास्मभ्यमिषंवः शर्म यरसत्र। ऋजीते परि वृिङ्धा नोऽश्मां भवतु नस्तुन्ः। सोमो अधि ब्रवीतु नोऽदितिः (३०)

शर्म यच्छत्। आ जंङ्घन्त् सान्वेषां ज्ञघना् उपं जिन्नते। अश्वांजिन् प्रचेत्सोऽश्वांन्थ्समथ्सं चोदय। अहिरिव भोगैः पर्येति बाहुं ज्यायां हेतिं परिबाधंमानः। ह्स्तृन्नो विश्वां वयुनानि विद्वान्युमान्युमार् सं परि पातु विश्वतः। वनस्पते वीर्ड्वंङ्गो हि भूया अस्मथ्संखा प्रतरणः सुवीरः। गोभिः सन्नद्धो असि वीडयंस्वास्थाता ते जयतु जेत्वांनि। दिवः पृथिव्याः परि (३१)

ओज उर्दृतं वनस्पतिभ्यः पर्याभृतर् सहंः। अपामोज्मान् परि गोभिरावृतिमिन्द्रंस्य वज्रर् हिविषा रथं यज। इन्द्रंस्य वज्रों मुरुतामनींकं मित्रस्य गर्भो वरुंणस्य नाभिः। सेमां नो ह्व्यदांतिं जुषाणो देवं रथ् प्रतिं ह्व्या गृंभाय। उपं श्वासय पृथिवीमुत द्यां पुरुत्रा ते मनुतां विष्ठितं जगत्। स दुन्दुभे सुजूरिन्द्रेण देवैर्दूरात् (३२)

दवींयो अपं सेध् शत्रून्ं। आ क्रेन्दय बलुमोजों न आ धा नि ष्टंनिहि दुरिता बाधंमानः। अपं प्रोथ दुन्दुभे दुच्छुनारं इत इन्द्रंस्य मुष्टिरंसि वीडयंस्व। आमूरंज प्रत्यावंतियेमाः केतुमद्दंन्दुभिर्वावदीति। समश्वंपर्णाश्चरंन्ति नो नरोऽस्माकंमिन्द्र रथिनों जयन्तु॥ (३३)

पर्वमहिमानं ब्राह्मण्मोऽदितिः पृथ्वयाः परि दूरादेकंचत्वारिरश्या——[६] यदर्ऋन्दः प्रथमं जायमान उद्यन्थ्संमुद्रादुत वा पुरीषात्। श्येनस्यं पक्षा हरिणस्यं बाहू उपस्तुत्यं मिहं जातं ते अर्वत्र। यमेनं दत्तं त्रित एनमायुन्गिन्द्रं एणं प्रथमो अध्यतिष्ठत्। गन्धवी अस्य रश्नामंगृभ्णाथसूरादर्श्वं वसवो निरंतष्ट। असि यमो अस्यादित्यो

अंर्वन्नसिं त्रितो गुह्यंन व्रतेनं। असि सोमेन समया विपृंक्तः (३४)

आहुस्ते त्रीणि दिवि बन्धंनानि। त्रीणि त आहुर्दिवि बन्धंनानि त्रीण्यपस् त्रीण्यन्तः संमुद्रे। उतेवं मे वरुंणश्छन्थ्स्यर्वन् यत्रां त आहुः पंरमं जनित्रम्। इमा ते वाजिन्नवमार्जनानीमा शफाना र सिन्तुर्निधाना। अत्रां ते भुद्रा रंशना अपश्यमृतस्य या अभिरक्षंन्ति गोपाः। आत्मानं ते मनंसारादंजानाम्वो दिवा (३५)

प्तर्यन्तं पतुङ्गम्। शिरों अपश्यं पृथिभिः सुगेभिररेणुभिर्जेहंमानं पतुत्रि। अत्रां ते रूपमुंत्तममंपश्यं जिगीषमाणमिष आ पदे गोः। यदा ते मर्तो अनु भोगमानुडादिद्गसिष्ठ ओषंधीरजीगः। अनुं त्वा रथो अनु मर्यो अर्वन्ननु गावोऽनु भर्गः कृनीनाम्। अनु व्रातांसुस्तवं सुख्यमीयुरनुं देवा मंमिरे वीर्यम् (३६)

ते। हिरंण्यशृङ्गोऽयों अस्य पादा मनोंजवा अवंर इन्द्रं आसीत्। देवा इदंस्य हिव्रद्यंमायन् यो अवंन्तं प्रथमो अध्यतिष्ठत्। ईम्मिन्तांसः सिलिंकमध्यमासः स॰ शूरंणासो दिव्यासो अत्याः। हु॰ सा इंव श्रेणिशो यंतन्ते यदाक्षिषुर्दिव्यमज्ममश्वाः। तव शङ्गांणि विष्ठिता पुरुत्रारंण्येषु जर्भुराणा चरन्ति। उपं (३७)

प्रागाच्छसंनं वाज्यवी देवद्रीचा मनसा दीध्यांनः। अजः पुरो नीयते नाभिरस्यानुं पृश्चात्क्वयो यन्ति रेभाः। उप प्रागात्पर्मं यथ्सधस्थमर्वाष् अच्छां पितरं मातरं च। अद्या देवां जुष्टतमो हि गुम्या अथा शास्ते दाशुषे वार्याणि॥ (३८)

विष्को दिवा वीर्यमुपेकान्नवंत्वारिष्ट्रश्रवं॥—————[७] मा नो मिन्नो वर्रुणो अर्यमायुरिन्द्रं ऋभुक्षा मुरुतः परिं ख्यन्न। यद्वाजिनो देवजातस्य सप्तैः प्रवृक्ष्यामो विद्ये वीर्याणि। यन्निर्णिजा रेक्णंसा प्रावृतस्य रातिं गृभीतां मुखतो नयन्ति। सुप्राङ्जो मेम्यद्विश्वरूप इन्द्रापूष्णोः प्रियमप्येति पार्थः। एष च्छागः पुरो अश्वेन वाजिनां पूष्णो भागो नीयते विश्वदेव्यः। अभिप्रियं यत्पुरोडाशमर्वता त्वष्टेत् (३९)

एन् सौश्रवसायं जिन्वति। यद्धविष्यंमृतुशो देवयानं त्रिमीनुंषाः पर्यश्वं नयंन्ति। अत्रां पूष्णः प्रथमो भाग एति यज्ञं देवेभ्यः प्रतिवेदयंत्रजः। होतांष्वर्युरावंया अग्निमिन्धो ग्रांवग्राभ उत शक्ष्मता सुविप्रः। तेनं यज्ञेनं स्वंरं कृतेन् स्विष्टेन वृक्षणा आ पृंणध्वम्। यूप्व्रस्का उत ये यूपवाहाश्चषालुं ये अश्वयूपाय तक्षंति। ये चार्वते पर्चन सम्भरंन्त्युतो (४०)

तेषांमभिगूर्तिर्न इन्वतु। उप प्रागांध्सुमन्में ऽधायि मन्मं देवानामाशा उपं वीतपृष्ठः। अन्वेनं विप्रा ऋषयो मदन्ति देवानां पुष्टे चंकृमा सुबन्धुम्। यद्वाजिनो दामं संदानमर्वतो या शीर्षण्यां रशना रज्जंरस्य। यद्वां घास्य प्रभृंतमास्ये तृण् सर्वा ता ते अपि देवेष्वंस्तु। यदश्वंस्य ऋविषः (४१)

मिक्षुकाश् यद्वा स्वरौ स्विधंतौ रिप्तमिस्ति। यद्धस्तियोः शिम्तुर्यन्नुखेषु सर्वा ता ते अपि देवेष्वंस्तु। यदूवंध्यमुदरंस्याप्वाति य आमस्यं कृविषो गृन्धो अस्ति। सुकृता तच्छंमितारः कृण्वन्तूत मेधर् शृत्पाकं पचन्तु। यत्ते गात्रांदग्निनां पच्यमांनादिभ शूलं निहंतस्यावधावंति। मा तद्भूम्यामा श्रिष्नमा तृणेषु देवेभ्यस्तदुशद्धो रातमंस्तु॥ (४२)

इदुतो ऋविषंः श्रिषथ्सप्त चं॥

ये वाजिनं परिपश्यन्ति पकं य ईमाहुः सुर्भिर्निर्ह्रेति।

ये चार्वतो मारसिभुक्षामुपासंत उतो तेषांमुभिगूर्तिर्न इन्वतु। यत्रीक्षंणं मार्स्पचंन्या उखाया या पात्राणि यूष्ण आसेचंनानि। ऊष्मुण्यांपिधानां चरूणामुङ्काः सूनाः परि भूषन्त्यश्वम्। निक्रमंणं

निषदंनं विवर्तनं यच पड्वीशमर्वतः। यचं पपौ यचं घासिम् (४३)

ज्ञ्चास् सर्वा ता ते अपि देवेष्वंस्तु। मा त्वाग्निर्ध्वनयिद्धूमगेन्धिर्मो भ्राजंन्त्यिम विक्तं जिद्देः। इष्टं वीतम्भिगूर्तं वर्षद्भृतं तं देवासः प्रितं गृभ्णन्त्यश्वम्। यदश्वाय वासं उपस्तृणन्त्यश्वम्। यदश्वाय वासं उपस्तृणन्त्यश्वम्। संदान्मवंन्तं पङ्कीशं प्रिया देवेष्वा यांमयन्ति। यत्ते सादे महंसा शूकृंतस्य पार्ष्णिया वा कशंया (४४)

वा तुतोदं। सुचेव ता ह्विषों अध्वरेषु सर्वा ता ते ब्रह्मंणा सूदयामि। चतुंस्त्रि शहाजिनों देवबंन्धोर्वङ्कीरश्वंस्य स्विधेतिः समेति। अच्छिंद्रा गात्रां वयुनां कृणोत् परुंष्परुरन्षुष्या वि शंस्त। एक्स्त्वष्टुरश्वंस्या विश्नस्ता द्वा यन्तारां भवतस्तथुर्तः। या ते गात्रांणामृतुथा कृणोमि ताता पिण्डांनां प्र जुंहोम्युग्नौ। मा त्वां तपत् (४५)

प्रिय आत्मापियन्तं मा स्वधितिस्तुनुव आ तिष्ठिपत्ते। मा

ते गृधुरंविशस्तातिहायं छिद्रा गात्रांण्यसिना मिथूं कः। न वा उं

वेतन्म्रियसे न रिष्यसि देवा इदेषि पृथिभिः सुगेभिः। हरीं ते

युआ पृषंती अभूतामुपाँस्थाद्वाजी धुरि रासंभस्य। सुगव्यं नो वाजी स्विश्वयं पुरसः पुत्रार उत विश्वापुषर रियम्। अनागास्त्वं नो

अदिंतिः कृणोतु क्षत्रं नो अश्वों वनता हिवष्मान् (४६)

घासिं कशंया तपद्रयिं नवं च॥-

॥सप्तमः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां चतुर्थकाण्डे सप्तमः प्रश्नः॥

अग्नांविष्णू स्जोषंस्मा वंधन्तु वां गिरंः। द्युम्नैर्वाजेंभिरागंतम्। वाजंश्च मे प्रस्वश्चं मे प्रयंतिश्च मे प्रसितिश्च मे धीतिश्चं मे ऋतुंश्च मे स्वरंश्च मे श्लोकंश्च मे श्रावश्चं मे श्रुतिंश्च मे ज्योतिंश्च मे सुवंश्च मे प्राणश्चं मेऽपानः (१)

च मे व्यानश्च मेऽसुंश्च मे चित्तं च म आधीतं च मे वाक्चं मे मनंश्च मे चक्षुंश्च मे श्रोत्रं च मे दक्षंश्च मे बलं च म ओजंश्च मे सहंश्च म आयुंश्च मे जुरा च म आत्मा च मे तुनूश्चं मे शर्म च मे वर्म च मेऽङ्गांनि च मेऽस्थानि च मे परूर्षि च मे शरीराणि च मे॥ (२)

अपानसन् में उद्यदंश चा—[१]
जयैष्ठ्यं च म् आधिपत्यं च मे मृन्युश्चं मे भामंश्च मेऽमंश्च मेऽम्भंश्च मे जोमा चं मे मिह्मा चं मे विर्मा चं मे प्रिथमा चं मे वर्ष्मा चं मे द्राघुया चं मे वृद्धं चं मे वृद्धिंश्च मे स्त्यं चं मे श्रद्धा चं मे जर्गच (३)

में धनंं च में वर्शक्ष में त्विषिश्च में ऋीडा चं में मोदंश्च में जातं चं में जिन्ष्यमाणं च में सूक्तं चं में सुकृतं चं में वित्तं चं में वेद्यं च में भूतं चं में भिवष्यचं में सुगं चं में सुपर्थं च म ऋद्धं चं म् ऋदिंश्च मे क़ुप्तं चं मे क़ुप्तिंश्च मे मृतिश्चं मे सुमृतिश्चं मे॥ (४)

शं च मे मयंश्व मे प्रियं च मेऽनुकामश्च मे कामंश्व मे सौमनुसर्श्व मे भुद्रं च मे श्रेयंश्व मे वस्यंश्व मे यशंश्व मे भगंश्व मे

सौमनुसर्श्व में भूद्रं चं में श्रेयंश्व में वस्यंश्व में यशंश्व में भगंश्व में द्रविणं च में यन्ता चं में धूर्ता चं में क्षेमंश्व में धूर्तिश्व में विश्वं च (५)

में महंश्च में संविचं में जात्रं च में सूर्श्व में प्रसूर्श्व में सीरं च में लयश्च म ऋतं चं में ऽमृतं च में ऽयक्ष्मं च में ऽनामयच में जीवातृंश्च में दीर्घायुत्वं चं में ऽनिमृत्रं च में ऽनंयं च में सुगं चं में शर्यनं च में सुषा चं में सुवनं च मे॥ (६)

शर्यनं च मे सूषा चं मे सुदिनं च मे॥ (६)

ऊर्क मे सूनृतां च मे पयंश्व मे रसंश्व मे घृतं चं मे मधुं च मे सिग्धिंश्व मे सपींतिश्व मे कृषिश्वं मे वृष्टिंश्व मे जैत्रं च म औद्भिंद्यं च मे रियश्वं मे रायंश्व मे पुष्टं चं मे पुष्टिंश्व मे विभु चं (७)

मे प्रभु चं मे बहु चं मे भूयंश्च मे पूर्णं चं मे पूर्णतंरं च् मेऽक्षितिश्च मे कूयंवाश्च मेऽन्नं च मेऽक्षंच मे ब्रीहयंश्च मे यवांश्च मे माषांश्च मे तिलांश्च मे मुद्राश्चं मे खुल्वांश्च मे गोधूमांश्च मे मुसुरांश्च मे प्रियङ्गंवश्च मेऽणंवश्च मे श्यामाकांश्च मे नीवारांश्च मे॥ (८) कृष्टपच्यश्चाष्टाचंत्वारि॰श

अश्मां च में मृत्तिंका च में गिरयंश्व में पर्वताश्व में सिकंताश्व में वनस्पतियश्व में हिरंण्यं च मेऽयंश्व में सीसंं च में त्रपृंश्व में श्यामं च में लोहं च मेंऽग्निश्च में आपंश्व में वीरुधंश्व में ओषंधयश्व में कृष्टपच्यं च (९)

मेऽकृष्ट्रपच्यं चं मे ग्राम्याश्चं मे प्शवं आर्ण्याश्चं युज्ञेनं कल्पन्तां वित्तं चं मे वित्तिश्च मे भूतं चं मे भूतिश्च मे वसुं च मे वस्तिश्चं मे कर्म च मे शक्तिश्च मेऽर्थश्च म् एमंश्च म् इतिश्च मे गितिश्च मे॥ (१०)

अग्निश्चं म् इन्द्रंश्च मे सोमंश्च म् इन्द्रंश्च मे सिवृता च म् इन्द्रंश्च मे सरस्वती च म् इन्द्रंश्च मे पूषा च म् इन्द्रंश्च मे बृहस्पतिंश्च

म् सरस्वता च म् इन्द्रश्च म पूषा च म् इन्द्रश्च म् बृह्स्पातश्च म् इन्द्रंश्च मे मित्रश्चं म् इन्द्रंश्च मे वरुणश्च म् इन्द्रंश्च मे त्वष्टां च (११)

म् इन्द्रंश्च मे धाता चं म् इन्द्रंश्च मे विष्णुंश्च म् इन्द्रंश्च मे-ऽिश्वनौ च म् इन्द्रंश्च मे मुरुतंश्च म् इन्द्रंश्च मे विश्वे च मे देवा इन्द्रंश्च मे पृथिवी चं म् इन्द्रंश्च मेऽन्तिरिक्षञ्च म् इन्द्रंश्च मे द्यौर्श्च म् इन्द्रंश्च मे दिशंश्च म् इन्द्रंश्च मे मूर्धा चं म् इन्द्रंश्च मे प्रजापंतिश्च म् इन्द्रंश्च मे॥ (१२)

त्वष्टां च द्यौश्चं म् एकंवि॰शतिश्च॥

-[६]

अ्ष्राश्चं मे र्श्मिश्च मेऽदाँभ्यश्च मेऽधिंपतिश्च म उपार्श्यश्चं मेऽन्तर्यामश्चं म ऐन्द्रवायवश्चं मे मैत्रावरुणश्चं म आश्विनश्चं मे प्रतिप्रस्थानंश्च मे शुक्तश्चं मे मृन्थी चं म आग्रयणश्चं मे वैश्वदेवश्चं मे ध्रुवश्चं मे वैश्वानरश्चं म ऋतुग्रहाश्चं (१३)

मेऽतिग्राह्मांश्च म ऐन्द्राग्नश्चं मे वैश्वदेवश्चं मे मरुत्वतीयांश्च मे माहेन्द्रश्चं म आदित्यश्चं मे सावित्रश्चं मे सारस्वतश्चं मे पौष्णश्चं मे पालीवतश्चं मे हारियोजनश्चं मे॥ (१४)

ऋतुयहाथ चर्जिश्यमा——[७] इध्मर्श्व मे बुर्हिश्च मे वेदिश्च मे धिष्णियाश्च मे सुचेश्च मे चम्साश्च मे ग्रावाणश्च मे स्वरंवश्च म उपर्वाश्च मेऽधिषवंण च

मे द्रोणकलुशश्चं मे वायुव्यानि च मे पूत्भृचं म आधवनीयंश्च म् आग्नींध्रं च मे हिव्धानं च मे गृहाश्चं मे सदंश्च मे पुरोडाशांश्च मे पचताश्चं मेऽवभृथश्चं मे स्वगाकारश्चं मे॥ (१५)

गृहाश्च षोडंश च॥————[८] .

अग्निश्चं मे घर्मश्चं मेऽर्कश्चं मे सूर्यश्च मे प्राणश्चं मेऽश्वमेधश्चं मे पृथिवी च मेऽदितिश्च मे दितिश्च मे द्यौश्चं मे शक्नंरीर्ङ्गुलंयो दिशंश्च मे यूज्ञेनं कल्पन्तामृक्चं मे सामं च मे स्तोमंश्च मे यर्जुश्च मे दीक्षा च मे तपंश्च म ऋतुश्चं मे व्रतं चं मेऽहोरात्रयौर्वृष्ट्या बृंहद्रथन्त्रे चं मे य्ज्ञेनं कल्पेताम्॥ (१६) गर्भा श्र मे वृथ्साश्च मे त्र्यविश्व मे त्र्यवी च मे दित्यवाई मे दित्यौही च मे पञ्चाविश्व मे पञ्चावी च मे त्रिवृथ्सश्च मे त्रिवृथ्सा

वित्याहा च म् पश्चावश्च म पश्चावा च म ।त्रव्थसश्च म ।त्रव्थसा च मे तुर्यवाद्वं मे तुर्योही च मे पष्टवाचं मे पष्टोही च म उक्षा च मे वृशा च म ऋष्भश्चं (१७)

में वेहचमेऽनुङ्वां चं मे धेनुश्चं म् आयुंर्य्ज्ञेनं कल्पतां प्राणो यज्ञेनं कल्पतामपानो यज्ञेनं कल्पताळ्याँनो यज्ञेनं कल्पतां चक्षुंर्यज्ञेनं कल्पताः श्रोत्रं यज्ञेनं कल्पतां मनो यज्ञेनं कल्पतां वाग्यज्ञेनं कल्पतामात्मा यज्ञेनं कल्पतां यज्ञो यज्ञेनं कल्पताम्॥ (१८)

ऋषुभश्चं चत्वारिश्श्चं॥——[१०]

एकां च मे तिस्रश्चं में पश्चं च में सप्त चं में नवं च म् एकांदश च में त्रयोंदश च में पश्चंदश च में सप्तदंश च में नवंदश च म् एकंविश्शतिश्च में त्रयोंविश्शतिश्च में पश्चंविश्शतिश्च में सप्तविश्शितिश्च में नवंविश्शितिश्च म् एकंत्रिश्शच में त्रयंस्त्रिश्शच (१९)

में चर्तस्रश्च में उष्टौ चं में द्वादंश च में षोडंश च में विरश्तिश्चं में चर्तुर्विरशतिश्च में उष्टाविर्शतिश्च में द्वात्रिर्शच में षिट्ठर्रशच में चत्वारिर्शचं में चर्तुश्चत्वारिर्शच में उष्टाचंत्वारिर्शच में वार्जश्च प्रसुवश्चांपिजश्च ऋतुंश्च सुवंश्च मूर्धा च व्यश्जियश्चाऽऽन्त्यायुनश्चान्त्यंश्च भौवनश्च भुवंनुश्चाधिपतिश्च॥ (२०)

त्रयंस्त्रिश्शब् व्यश्जिय एकांदश च॥_____[११]

वाजों नः सप्त प्रदिश्श्वतंस्रो वा परावतंः। वाजों ने विश्वेंदेवैर्धनंसाताविहावंतु। विश्वें अद्य मुरुतो विश्वें ऊती विश्वें भवन्त्वग्नयः सिमंद्धाः। विश्वें नो देवा अवसा गंमन्तु विश्वंमस्तु द्रविणं वाजों अस्मे। वाजंस्य प्रस्वं देवा रथैंर्याता हिर्ण्ययैः। अग्निरिन्द्रो बृह्स्पतिर्म्रुतः सोमंपीतये। वाजेंवाजेऽवत वाजिनो नो धनेष (२१)

विप्रा अमृता ऋत्ज्ञाः। अस्य मध्यः पिबत मादयंध्वं तृप्ता यांत पृथिभिर्देवयानैः। वाजः पुरस्तांदुत मध्यतो नो वाजो देवा । ऋतुभिः कल्पयाति। वाजंस्य हि प्रंस्तवो नन्नंमीति विश्वा आशा वाजंपतिभवयम्। पर्यः पृथिव्यां पय ओषंधीषु पर्यो दिव्यन्तिरिक्षे पर्यो धाम्। पर्यस्वतीः प्रदिशः सन्तु मह्मम्। सम्मां सृजामि पर्यसा घृतेन सम्मां सृजाम्यपः (२२)

ओषंधीभिः। सौंऽहं वाजर्ं सनेयमग्ने। नक्तोषासा समंनसा विरूपे धापयेते शिशुमेकर्ं समीची। द्यावा क्षामां रुक्तो अन्तर्वि भांति देवा अग्निं धारयन्द्रविणोदाः। समुद्रोऽसि नभंस्वानार्द्रदांनुः शम्भूमयोभूरभि मां वाहि स्वाहां मारुतोऽसि मुरुतां गुणः शम्भूमयोभूरभि मां वाहि स्वाहांवस्युरंसि दुवंस्वाञ्छम्भूर्मयोभूरभि मां वाहि स्वाहाँ॥ (२३)

धर्मेष्यणे द्वंस्वाञ्क्यभूमंयोभूरिक मा हे चं ————[१२] अग्निं युंनिज्म शवंसा घृतेनं दिव्य ए सुंपूर्णं वयंसा बृहन्तम्। तेनं वयं पंतेम ब्रध्नस्यं विष्टप् ए सुवो रुहांणा अधि नाकं उत्तमे। इमौ तें पक्षावजरौं पतित्रणो याभ्या ए रक्षा ईस्यपह इस्यग्ने। ताभ्यां पतेम सुकृतांम लोकं यत्रर्षयः प्रथमजा ये पुंराणाः। चिदंसि समुद्रयोनिरिन्दुर्दक्षः श्येन ऋतावां। हिरंण्यपक्षः शकुनो भुंरण्युर्महान्थ्सधस्थे ध्रुवः (२४)

आ निषंत्तः। नमंस्ते अस्तु मा मां हि॰सीर्विश्वंस्य मूर्धन्निधं तिष्ठसि श्रितः। समुद्रे ते हृदंयम्न्तरायुर्धावांपृथिवी भुवंनेष्विपंते। उद्रो दंत्तोद्धिं भिन्त दिवः पूर्जन्यांदुन्तिरक्षात्पृथिव्यास्ततों नो वृष्ट्यांवत। दिवो मूर्धासिं पृथिव्या नाभिरूर्गपामोषंधीनाम्। विश्वायुः शर्म सुप्रथा नमंस्पुथे। येनर्षयुस्तपंसा सुत्रम् (२५)

आस्तेन्थांना अग्नि स्वंराभरंन्तः। तस्मिन्नहं नि दंधे नाकं अग्निमेतं यमाहुर्मनेवः स्तीर्णबंर्हिषम्। तं पत्नीभिरनं गच्छेम देवाः पुत्रैर्भातृंभिरुत वा हिरंण्यैः। नाकं गृह्णानाः संकृतस्यं लोकं तृतीयं पृष्ठे अधि रोचने दिवः। आ वाचो मध्यंमरुहद्भुरण्युर्यमृग्निः सत्यंतिश्चेकितानः। पृष्ठे पृंथिव्या निहिंतो दविद्युतदधस्पदं कृंणुते (२६)

ये पृतन्यवंः। अयमग्निर्वीरतंमो वयोधाः संहस्नियों दीप्यतामप्रयुच्छन्न्। विभ्राजमानः सरि्रस्य मध्य उप प्र यांत दिव्यानि धामं। सम्प्र च्यंवध्वमनु सम्प्र याताग्ने पुथो देवयानांन्कृणुष्वम्। अस्मिन्थ्सधस्थे अध्युत्तंरस्मिन्विश्वं देवा यजेमानश्च सीदत। येनां सहस्रं वहंसि येनांग्ने सर्ववेदसम्। तेनेमं यज्ञं नों वह देवयानो यः (२७)

उत्तमः। उद्बंध्यस्वाग्ने प्रतिं जागृह्येनमिष्टापूर्ते स॰सृंजेथामयं र्च। पुनेः कृण्वश्स्त्वां पितरं युवानमन्वातार्श्सीत् त्वयि तन्तुंमेतम्। अयं ते योनिर्ऋत्वियो यतो जातो अरोचथाः। तं जानन्नंग्र आ रोहार्था नो वर्धया रियम्॥ (२८)

ध्रुवः सुत्रं कृंणुत्रे यः सप्तित्रिर्शच॥———[१३]

ममाँग्ने वर्चो विहवेष्वंस्तु वयं त्वेन्धांनास्तुनुवं पुषेम। मह्यं नमन्तां प्रदिशश्चतंस्रस्त्वयाध्यंक्षेण पृतंना जयेम। ममं देवा विहवे संन्तु सर्व इन्द्रांवन्तो मुरुतो विष्णुंरग्निः। ममान्तरिक्षमुरु गोपमंस्तु मह्यं वार्तः पवतां कामें अस्मिन्न्। मियं देवा द्रविंणमा यंजन्तां मय्याशीरंस्तु मियं देवहूंतिः। दैव्या होतारा वनिषन्त (२९)

पूर्वेऽरिष्टाः स्याम तुनुवां सुवीराः। मह्यं यजन्तु मम् यानि हव्याकृतिः सत्या मनंसो मे अस्तु। एनो मा नि गां कतमचनाहं विश्वें देवासो अधि वोचता मे। देवींः षडुर्वीरुरु णेः कृणोत विश्वें देवास इह वीरयध्वम्। मा हाँस्मिहि प्रजया मा तुनूभिर्मा रंधाम द्विषते सोम राजन्न्। अग्निर्मन्युं प्रतिनुदन्पुरस्तांत् (३०)

अदंब्यो गोपाः परिं पाहि नुस्त्वम्। प्रत्यश्चों यन्तु निगुतः पुनुस्तें ऽमेषां चित्तं प्रबुधा वि नेशत्। धाता धांतृणां भुवंनस्य यस्पतिर्देवः संवितारंमिभमातिषाहम्। इमं यज्ञमिश्वनोभा बृह्स्पतिर्देवाः पान्तु यजंमानं न्यर्थात्। उ्रुव्यचां नो महिषः शर्म यः सदस्मिन् हवे पुरुहूतः पुरुक्षु। स नः प्रजाये हर्यश्व मृड्येन्द्र मा (३१)

नो रीरिषो मा पर्रा दाः। ये नेः सपत्ना अप ते भेवन्त्वन्द्राग्निभ्यामवं बाधामहे तान्। वसंवो रुद्रा आंदित्या उपरिस्पृशं मोग्नं चेत्तांरमधिराजमंत्रत्न्। अर्वाश्चमिन्द्रंममुतो हवामहे यो गोजिद्धंनजिदंश्वजिद्यः। इमं नो यज्ञं विह्वे जुंषस्वास्य कुंमी हिरवो मेदिनं त्वा॥ (३२)

वृतिषुन्तु पुरस्तान्मा त्रिचंत्वारिश्शच॥———[१४]

अग्नेमंन्वे प्रथमस्य प्रचेतसो यं पाश्चंजन्यं बहवंः सिम्-धतें। विश्वंस्यां विशि प्रविविशिवा र संमीमहे स नो मुश्चत्व र हंसः। यस्येदं प्राणित्रिमिषद्यदेजंति यस्यं जातं जनमानं च केवंलम्। स्तौम्युग्निं नाथितो जोहवीमि स नो मुश्चत्व र हंसः। इन्द्रंस्य मन्ये प्रथमस्य प्रचेतसो वृत्रघः स्तोमा उप मामुपार्गुः। यो दाशुषंः सुकृतो हवमुप गन्तौ (३३)

स नो मुश्चत्व १ हंसः। यः संङ्ग्रमं नयंति सं वृशी युधे यः पुष्टानिं स १ सृजतिं त्रयाणि। स्तौमीन्द्रं नाथितो जोहवीमि स नो मुश्चत्व १ हंसः। मृन्वे वां मित्राव रुणा तस्यं वित् १ सत्यौजसा द १ हणा यं नुदेथें। या राजांन १ सुर्थं याथ उंग्रा ता नो मुश्चत्मागंसः। यो वा १ रथं ऋजुरंश्मिः सत्यर्थमां मिथुश्चरंन्तमुप्यातिं दूषयत्रं। स्तौमिं (३४) मित्राव रुणा नाथितो जोहवीमि तौ नो मुश्चत्मागंसः। वायोः

संवितुर्विदर्थानि मन्महे यावाँत्मन्विद्विभृतो यो च रक्षंतः। यो विश्वंस्य पर्भि बंभूवतुस्तौ नो मुश्चतमागंसः। उप श्रेष्ठां न आशिषों देवयोधर्में अस्थिरन्न। स्तौमिं वायु संवितारं नाथितो जोहवीमि तो नो मुश्चतमागंसः। र्थीतंमौ रथीनामंह्व ऊतये शुभं गिमंष्ठौ सुयमेंभिरश्वैः। ययौः (३५)

वां देवौ देवेष्वनिशित्मोज्स्तौ नों मुश्चत्मागंसः। यदयांतं वहतु स्यायाँ स्रिच्केणं सु सदिम्च्छमानौ। स्तौमिं देवाविश्वनौं नाथितो जोहवीिम् तौ नों मुश्चत्मागंसः। मुरुतां मन्वे अधि नो ब्रुवन्तु प्रेमां वाचं विश्वांमवन्तु विश्वां। आशून् हुंवे सुयमानृतये ते नों मुश्चन्त्वेनंसः। तिग्ममायुंधं वीडित सहंस्विद्वय शर्धः (३६) पृतंनासु जिष्णु। स्तौमिं देवान्मरुतों नाथितो जोहवीिम

ते नों मुश्चन्त्वेनंसः। देवानां मन्वे अधि नो ब्रुवन्तु प्रेमां वाचं विश्वांमवन्तु विश्वं। आशून् हुंवे सुयमांनूतये ते नों मुश्चन्त्वेनंसः। यदिदं मांभिशोचंति पौरुंषयेण दैव्येन। स्तौमि विश्वांन देवान्नांथितो जोहवीमि ते नों मुश्चन्त्वेनंसः। अनुं नोऽद्यानुंमितरनुं (३७)

इदंनुमते त्वं वैश्वान्रो नं ऊत्या पृष्टो दिवि। ये अप्रथेताममितेभिरोजोंभिर्ये प्रतिष्ठे अभवतां वसूनाम्। स्तौिम् द्यावांपृथिवी नांथितो जोंहवीमि ते नों मुञ्चतमश्हंसः। उर्वी रोदसी वरिवः कृणोतं क्षेत्रंस्य पत्नी अधि नो ब्रूयातम्। स्तौिम् द्यावांपृथिवी नांथितो जोंहवीमि ते नों मुञ्चतमश्हंसः। यत्ते व्यं पुरुषत्रा यंविष्ठाविद्वाश्सश्चकृमा कच्चन (३८)

आगंः। कृधी स्वंस्माः अदितेरनांगा व्येनाः सि शिश्रथो विष्वंगग्ने। यथां ह् तद्वंसवो गौर्यं चित्पदि षिताममुंश्रता यजत्राः। एवा त्वमस्मत्प्र मुश्चा व्यः हुः प्रातांर्यग्ने प्रतरां न आर्युः (३९)

गन्तां दूषयुन्थ्स्तौमि ययोः शर्थोऽनुंमित्रिन् चन चतुंश्चिश्शच॥———[१५] अग्रिष्ठां वामश्चो द्विचंत्वारिश्शच॥————[१६]

This PDF was downloaded from http://stotrasamhita.github.io.

GitHub: http://stotrasamhita.github.io | http://github.com/stotrasamhita